

Wiktorin
VEZETÉK NÉLKÜLI

ÁLLANDÓ KIÁLLÍTÁS
megtekinthető, minden vételkötelezettség nélkül

Wiktorin és Társa Bpest,
VIII. kerület, Baross-utca 1. szám.
Arjegyék ingyen és bérmentve.

G A N G L I O N A L

legjobb növényekből előállított
TEA, háziszor
gyanánt
idegbetegségeknek
eredményesen használható!

sen tea hatása: idegmegnyugtató, fájdalomcsillapító, vicsogó, görcsöket megoldó, álomhozó, a test-erős és közérzet emelő és az emésztést is elősegíti. A valódi tea kínálatának csak a cs. és kir. udvari és főhercegi kamarai szállítónál,
JULIUS BITTNER
gyógyserzésznél
Reichenau Nid. Ost. kapható.
Egy doboz ára használati utasítással 3 K. Beszerzhető gyógyszerárakban, ahol nem kapható, 3.-kor előzetes bekládése mellett bérmentve a készítőnél.

Mit kiabál?

hiszen mindenki tudja már, hogy a

MÁGNÁS
CIPŐKRÉM
Minősége kitűnő
punit, tisztít, fényesít.

Gyártja: **HERCZEG és GEIGER**
Csász. és kir. udvari szállító Budapest.
KAPHATÓ MINDENÜTT.

Knuth Károly
mérnök és gyáros

Cs. és kir. fensége József főh. udv. száll. Gyár és iroda: Budapest, VII., Garay-u. 10.

QQ
Központi víz-, lég- és gőzfűtések, léghűtés- és vízvezetők, csatornázások, szellőztetések, szivattyúk, vízszintmérő emelőgépek stb. — Tervek, költségvetések, jövedelmi előirányzatok gyorsan készítenek

ERDŐSÍTÉSRE

alkalmas minőségben (díjmentesen csomagolva és a kőitli vasúti állomásra feladva) Mártírház-nagyból készített akác-csemeték 1-3 éves, ezekenként 5-40 K-ért. Gedecsa-csemeték 1-2 éves, ezekenként 4-10 koronáért kapható.

DOBOS IMRE ny. főszoigabíró utóda, **DOBOS LASZLO** facsemete telepház, KÖTÁJ, Szabolcs m. (vasut. posta, telefon helyben). Arjegyék kívánatra ingyen küldetik.

MEGHIVÓ.

A Salgótarjáni Kőszénbánya Részvénytársulat folyó évi február hó 21-én délelőtt 11 órakor tartja Budapesten, V., Arany János-utca 25. szám alatti levő központi irodahelyiségekben

XLVI. rendes évi közgyűlést,
melyre az igazgatóság a t. c. részvényeseket ezennel tisztelettel meghívja.

NAPIREND:

1. Az igazgatóság és felügyelőbizottság jelentése az 1913-ik üzleti évről;
2. 1913-ik év zárszámadásának előterjesztése, határozat ezek felett és az 1913-iki osztalék megállapítása;
3. Felmentvény megadása az igazgatóságnak és a felügyelő-bizottságnak.

Budapest, 1914. évi január hó 31-én.

Az igazgatóság.
Felkérjük azon t. c. részvényeseket, kik a közgyűlésen résztvenni akarnak, hogy a részvényeiket a részvényekkel együtt f. évi február hó 13-ig bezárólag vagy a társulat fent jelzett helyén levő központi pénztárnál vagy pedig Wienben a K. K. priv. allg. österr. Boden Credit-Anstalt-nál (L. Teinfaltstrasse 6.) tegyék le. 25 részvény egy szavazatra jogosít.

Értesítjük egyúttal a t. c. részvényeseket, hogy alapszabályaink értelmében az évi mérleg az igazgatósági és felügyelő-bizottsági jelentéssel együtt f. évi február hó 13-tól kezdve a társulat központi irodájában rendelkezésre áll.

(Utánnyomás nem díjaztatik.)

FORKEY
GÓT AMÉRICAI

Aranyérem, Wien 1912.

IDEGGYÖNGE FÉRFIAK
elgyöngült erejüknek visszatérését elősegítik az **EVATON-TABLETTÁK**
által. Kérje az orvosi véleménygyűjteményt. Minta K. 4.20, 1/2 karton K. 10., egész karton K. 18. utánvétel vagy az összeg előzetes bekládése ellenében.

St. Markus-Apotheké, Wien, Hauptstrasse 130
Főleírás: Hunán-gyógyzár Budapest, VII. ker. Erzsébet-kört 56. — Török József Budapest, Király-utca 12. sz. — Kapható minden gyógyszerárban.

„Altwater“
Gessler
Budapest.

Kocslárucsnok
Budapest, IX., Köztelek-utca 4.

A monarchia legnagyobb kocstraktára. Arjegyék ingyen.

KELETI
Bpest, IV., Korosszeres-utca 14/16. sz. (Dr. Szapary-udvar.)

+ Csak a hölgyeket érdekli! **+**

Első magyar női egészségügyi és testápolási cikkek szaktizlete

A cég saját gyártmányú és külföldi külföldi készítményekkel: Hámlókötő az összes alatti bajtalmak ellen. Erősebb pártól fűzők és melltartók aptermelűk részére, valamint kiegyenlítő fűzők fordó nővédek számára. Cs. és kir. szab. sörv. kötet. Egyenestartók. Hygienikus hajhajlókötők. Gumiharigánnyak. A legújabb francia és amerikai női övezet különlegességek. Ujj Akto Vaginal Spray. Ujj Irrigátorok, bidék, valamint az összes betegápolási cikkek. — Csak szakavatott női kiszolgálás. — Mérésüket és polgári árak

Képes arjegyék ingyen és bérmentve

VASÁRNAPI UJSÁG

8. SZ. 1914. (61. ÉVFOLYAM.)
Szerkesztő: **HOITSY PÁL.**
BUDAPEST, FEBRUÁR 22.

Szerkesztési iroda: IV. Vármegye-utca 11.
Kiadóhivatal: IV. Egyetem-utca 4.

Egyes szám ára 40 fillér.
Előfizetési feltételek: Egész évre — 20 korona. Félévre — 10 korona. Negyedévre — 5 korona. A „Világkrónika“-val negyedévenként 1 koronával több.

Külföldi előfizetésekhöz a postailag meghatározott viteldíj is eszolandó.

VALONÁ VÁROSA, AZ IDEIGLENES ALBÁN KORMÁNY SZÉKHELYE.

Porcellánmuzsika
Regényírta Szini Gyula

(8-12. köztételny.)

— De magad mondtad, — szolt Kóbor Kutya, — hogy Livia asszonyhoz nem fűz semmi melegebb érzés. Mit akarsz hát tőle? Miért avatkozna bele olyan dolgokba, a mi nem lelki szükséged?

— Akkor hát te minek akarsz beleavatkozni? — kérdezte Olivér.

— Az én esetem egészen más, — felelte Dávid Gábor. — Én még mindig barátomnak tekintem Oláh Holubárt, a kivel fiatalomkor számos szép óráját töltöttem el. Nem engedhetem meg, hogy fejjel rohanjon a veszedelmbe. Kicsit az igazság ügye is igazat. Azt szeretném, hogy Holubár, a ki alapjában véve jó ember, ne járjon pórul. A természetemben van, hogy szeretek jót cselekedni, a mennyire csak lehet. És némi kötelességfélét is érzek. Ha már nem segítem szegény Holubárt a Pantheon terében, legalább kárpoztolni akarom azzal, hogy megmentem számára a Porcellán Hajlékot azzal a házasságával együtt, a mely életét egészen ehhez a házhoz fűzi.

— A szándékom jó és nemes, de kivételhez hiányzik a ravaszságod. Ezt csak bízd rám, — mondta Olivér.

— Keeskére káposztát? — kérdezte Kóbor Kutya és gúnyosan mosolygott, bár barátságosabban, mint a hogy régebben viselkedett Olivérral szemben.

— Én is ideálisan fogom föl ez egyszer a küzdelmet, — felelte Olivér. — Meg fogom menteni Liviát az Avramescu alattomos és gonosz kezétől, hogy érintetlenül és boldogan visszaadhassam a férjének.

— Ebben én nem hiszek, — felelte őszintén Kóbor Kutya. — Ez az ideális cél egyáltalán nem vág a te dolgaid közé, Olivér barátom. Ez annyira ész-ellenes cselekedet volna a te okos, önző világnézeted szempontjából, hogy nem is volnár rá képes.

— De bosszúra képes vagyok, — mondta Olivér. — És cselekedetemben nem is fog más vezetni, mint hogy letépjem Avramescu úr tekintélyes és hazug szakálát. Vagy azt hiszed, hogy én el tudom viselni, hogy egy ilyen széledő és szemfényvesztő iparlovag túljárjon az eszemem? A legkevésbé, a mi el akarok érni, hogy a «tanár úr» bőrtömbje jusson és száraz kenyer és kancsó víz mellett elmélkedjek azon, hogy miért is kezdett ki egy Csárday Olivérral!

Olivér arca harciasan kigyúlt. Sétálpálczáját vívó mozdulatokkal suhogtatta meg a levegőben és nagy tervekkel, nagy elhatározásokkal szemében, elsietett hazulról.

Magnéta.

Kóbor Kutya nem tudott lefeküdni a nyugtalanságtól. Egész éjjel várta haza Olivért, a ki egyre később. Mikor a falóra éjfél után kettőt mutatott, Kóbor Kutya pillái csaknem leragadtak az álmoságtól és elfáradva, elfáradva kérdezte magától, hogy voltaképp mi köze neki a Porcellán Hajlékhoz?

Doktor Kövi vele szemben egy bő angol karosszékekben az igazak és bőlesek álmát aludta. Kopasz feje mélyen lekonyult a mellére és most álmában olyan volt, mint minden rendes, normális ember. Egyhangú léleketvetele, nyugodt és zavartalan alvása most olyan volt, mint sok ezer más emberé. Szája, a melyből máskor meghibbant szavak és félrevidskadt gondolatok dadogtak elő, böles aranylakatként hallgatott.

Kóbor Kutya azonban nem tudta követni e böles bolondnak példáját. Valami ében tartotta, elkergette szeméről a legnehezebb álmot... Van tehát mégis emberi részvét, önzetlenség? Miért virraszt, miért emésztődik, holott egészen idegen emberek sorsáról van szó?... De a küszöbön alvó kutya miért nyugtalanodik, miért murrán föl álmából, miért ijedezik és miért oly levert, érzékeny, ha baj vagy veszedelem fenyegeti a házat?

Gyöngéden, aztán erősebben megráztta doktor Kövi karját, a ki nagy horkanással, ijedten tért magához, körülnézett és aztán elkezdett szokása szerint vigyorogni.

— Elaludtam?

— El bizony, pajtás. Pedig nem azért tartalak itt a szobában, hogy józúeket hortyogj. Csináld nekem feketekávé és hozd be a sakkot, mert sakkozni akarok veled.

Doktor Kövi gyorsan kitörülte szeméből az álmot és hozzá látott, hogy elvégezze mindazt, a mit neki parancsoltak. Mukkanás nélkül darálta és főzte meg a kávé a török masinán és szolgálatkészen hozta a sakkasztalát.

— Valahányszor hibásan fogsz lépni, pofont kapsz, — intette Kóbor Kutya.

Ez a figyelmeztetés azért volt szükséges, mert doktor Kövi, a ki különben egészen rendesen és helyesen tudott sakkozni, a legörültebb és legszabálytalanabb lépéseket tette, ha a testi fenyegetés elmaradt. Született rabszolgaként volt.

Hajnali négy óra járt már az idő és doktor Kövi kellő pofonok után immár a hetedik játszmát nyerte meg Kóbor Kutyával szemben, a mikor éles csemettyűberregés hallatszott be az előszobából.

— Ez Olivér! — kiáltott föl türelmetlenül Dávid Gábor.

Doktor Kövi tagadólag ingatta a fejét.

— Hát ki?

Kövi arca különös, fantasztikus mosolyra húzódtól el:

— A tündér! — szolt. — Cherchez la femme! Aurora musis amica! A habléány! Magnéta!

— Magnéta? ... Ki az?

Doktor Kövi a szivére tette a kezét:

— Femina! Pulchra puella!

— Szép nő? — kérdezte Kóbor Kutya.

— Pulcherrima! Bella! bella! bellissima!

— Netalántán szerelmes vagy belé, Kleofás? — kérdezte Kóbor Kutya.

Doktor Kövi lesütötte a szemét és elpirult, mint egy gyermek vagy inkább, mint egy szende felő bímbó-leányka. Kóbor Kutyanak eszébe jutott, hogy a hajnali vendég nem lehet más, mint az a titokzatos tánczosnő, a ki fárasztó éjjeli munkája után napról-napra minden hajnalban becsöngött Olivér lakására, hogy megkérdezze, mit csinál a házigazda.

— Megyek és ajtót nyitok neki, — szolt epekedve doktor Kövi és alázatosan Kóbor Kutyára nézett, mintha engedélyt kérne tőle.

— Vezesd be ide a kisasszonyt egy percze! — mondta Dávid Gábor jóakaróan.

— Bevezetem! bevezetem! — lelkesedett Kövi és már szaladt is kifelé.

Kóbor Kutya már sejteni kezdte, hogy doktor Kövi nem minden értelem és rendszer nélkül hajtogatja folyton az ő «Aurora musis amica»-ját, a mi azt jelenti, hogy a hajnal a múzsa barátja.

Nehéz, bódító, orfeumi illatszer felhőjével telt meg a szoba, a mikor Magnéta belépett.

— Jó estét, — mondta barátságosan és kezet szorított Dávid Gáborral, a ki be akart mutatkozni.

— Oh, mindent tudok önről, — szolt Magnéta. — Doktor Kövi mindent elmondott.

Doktor Kövi megint a tarkójáig elpirult és csaknem a föld alá süllyedt zavarában.

— Doktor Kövi minden hajnalban fölkel a kedvemért — folytatta rendületlenül a leány — és beszámol nekem mindarról, a mi a házban történik. Sajnos, Olivérral oly ritkán találkozhatom. Soha sincs itthon. Van egy hónapja, hogy nem beszéltem vele.

A leány leült egy karosszékre és körülnézett:

— Ez a «Pillér» szerkesztősége. Itt még sohasem voltam. Idáig nem szoktak beengedni.

Doktor Kövi arca úgy ragyogott, mint egy vastag mosolyú kínai porcellán-istené és távol, nagyon távol húzódtott meg az istennőtől és onnan nézett föl rá elcsodálkozva, elszédülve.

— Mit bálnusz, Lidior? — szolt rá a leány és kiöltötte a nyelvét.

Doktor Kövi ettől a pillantástól úgy olvadozott, mint a zsir a fazékban.

— Hol van Olivér? — kérdezte Magnéta Dávid Gábortól.

— Várom már éjjel óta haza és nem jön, — felelte Kóbor Kutya. — Sejtlem sincs róla, hogy ebben a pillanatban hol lehet, hol késik. Kissé aggódok érte.

— Miért? — kérdezte nyugtalanul a tánczosnő.

Dávid Gábor nem felelt.

— Titok? — kérdezte Magnéta és legyintett a kezével. — Majd megtudom doktor Kövítől.

A leány rákacsintott Kövire és kérdezte:

— Hová ment Olivér?

Doktor Kövi kicsire húzódtott össze, mint valami pinszi kutya. Szerelmes pillantásai aggodalmasokra fordultak és sűrűn, félelemmel tekintgetett Kóbor Kutyára. Nem mert felelni.

— Beszélj! Nem fogsz kikapni, — szolt Kóbor Kutya nevetve.

Doktor Kövi szinte mosolygva felcsillant és felelt:

— Aurora musis amica! Cherchez la femme! Olivér elment az asszonyhoz a Porcellán Domusba!

— Már megint! — sóhajtott föl Magnéta.

— Nem kapott levelet már két hét óta a Domina Magnificától, — kotyogta doktor Kövi.

— Vagy úgy! — szolt a leány, a ki különben egy szót sem tudott latinul, de, úgy látszik, már jól ismerte a doktor Kövi abrakadabráját. — Csak azért ment a Porcellán Hajlékba az asszonyhoz?

— Meg akarja verni domine professor Avramescut, — kotyogta doktor Kövi.

Az «Avramescu» névre Magnéta elsápadt, felugrott, a szivére szorította a kezét és kérdezte:

— Igaz ez?

— In vino veritas, — felelte doktor Kövi.

Az orfeumi leány, «a kis Baby» Kóbor Kutyára vetette pillantását:

— Megengedi, uram, — kérdezte tőle, — hogy önökkel együtt megvárjam itt Olivért?

— Ezt az én engedélyem nélkül is megteheti, kisasszony, — felelte Kóbor Kutya — és én csak örülök neki, ha itt marad.

— Nem vagyok unalmas leány, — mosolygott Magnéta. — Az urak mindig halálra nevetik magukat, a mikor a Casino d'Hiver-ben élénkelem a baba-kupléimat. Ha itt volna a parókám, önnek is élénkelnék néhány újabb strófát... De őnt talán jobban fogja érdekelni, ha Avramescu professzorral beszéllek... Avramescu nekem barátom volt... nagyon régen!

A fogoly.

Csárday Olivér nagyon is jól sejtette, hogy miért nem kapott Livia asszonytól két hét óta levelet és azt is helyesen érezte meg előre, hogy a Porcellán Hajlékba nem fog egykönnyen bejutni.

A kapu előtt habozott még, hogy esti tíz órákor becsöngessen-e egy idegen házba, de mivel a gyors cselekvés embere volt, a társadalmi szabályokat nem vette figyelembe, ha akadályul szolgált.

A portás csak nélkül beengedte, de a szobaleány nagy szemet meresztett rá:

— A nagyságos asszony már alszik, — mondta.

— És Oláh úr?

— Nincs itthon, — felelte a szobaleány.

Olivér névjegyet vette elő és erőlesen szolt:

— Vigye be a nagyságos asszonyhoz!

— Nem költöhetem föl! — szabadkozott a leány.

Olivér megfordította a névjegyet, a mely alá előre kis aranypézt rejtett. A leány elfogadta a névjegyet meg a pénzt és szolt:

— Sajnálom, a nagyságos asszony nincs is itthon. Szanatóriumban van.

Olivér nem kérdezősködött tovább, egyenesen az ajtó felé tartott, a mely Livia lakosztálya felé vitt. A szobaleány ijedten állt eléje:

— Mondtam már, hogy nincs itthon a nagyságos asszony.

— Akkor miért állja el az utamat? — kérdezte Olivér.

— Mert nincs senki sem itthon, — felelte a leány.

— Azt is látni akarom, — mondta Olivér és félretolta a szobaleányt.

— Ne erőszakoskodjék a nagyságos úr! — tiltakozott hevesen a leány. — Nem érezhetem be és ezzel vége!

— Miért nem bocsát be? Mondja meg őszintén! — szolt Olivér és olyan mozdulatot tett, mintha a zsebéből újabb pénzdarábot akarna kivenni.

— Odabenn van a «barátom», — felelte a leány és lesütötte a szemét.

Olivér mosolygott, úgy tett, mintha elhitte volna a dolgot és szolt:

— Üzenetet akarok átadni a nagyságos asszony számára. Nagyon fontos.

Tárczájából névjegyet vett elő, czeruzával néhány sort írt rá, aztán beleburkolta egy nagyobb papírosbankjegybe, átadta a szobaleánynak és mondta:

— Most pedig vigye be ezt a nagyságos asszonyhoz!

A leány gyors rápillantással észrevette, hogy a bankjegy tekintélyes összegről szól és dadogva szolt:

— Nem tehetem, nagyságos uram... az állásommal játszom.

— Mi fizetése van e helyütt?

— Havi hatvan koronám van a mellékesen kívül, de nem tehetem, nagyságos uram, nem tehetem...

— Tőlem havi nyolcezer koronát kaphat és akár holnap beállhat hozzám. Írásban adom. Előlegül pedig száz koronát kap tőlem.

A leány csöndesen ingatta a fejét:

— Nem tehetem, nagyságos uram, nem tehetem... még a törvény elé is kerülhetek.

Olivér kétségbeesve nézett körül. A találakonyása kezdte cserben hagyni. Betörni mégsem akart egy idegen házba. De a kíváncsisága már a tetőpontjára hágott.

Hirtelen leült az előszoba egy székére és szolt:

— Én pedig innen addig nem távozom, míg a nagyságos asszonynyal nem beszéltem vagy a kezébe nem juttattam ezt a névjegyet. Az életem múlik rajta.

A szobaleány kétségbeesett arccal nézett rá:

— Mindenáron romlásomat akarja a nagyságos úr?

— Nem akarok én semmit, csak ezt a névjegyet a nagyságos asszony kezébe juttatni. Addig nem tágitok.

A leány olyan arcot vágott, mint a kit keresztrefeszítettek:

— Adjon a nagyságos úr kétszáz korona előleget, — utogotta, — akkor megteszem...

— Százat mondtam, százat adok, — szolt Olivér. — Velem nem lehet alkudni.

A leány a kezét nyújtotta. Olivér a névjeggyel együtt egy százkoronás bankjegyet adott át a szobaleánynak, a ki gyorsan kinyitott egy sötét üvegajtót és oda betuszkolta Olivért, aztán elsietett.

Olivér a homályban tapogatózva fölfedezte,

hogy fűrdőszobában van. A villamos lámpa csavaróját megtalálta ugyan, de nem merte fölcsapintani, mert a szobaleány túlságosan titkolózva rejtette el őt a fűrdőszobába. Sokáig kellett várnia, a mi idegen lakásban idegőrlő állapot. Valaki hirtelen rányitotta az ajtót és egyben fölécsavarta a villanyt. Egy fehér vászonfőkötős apáca állt Olivérral szemben és ijedten bámúlt rá. Talán betörőnek nézte. Olivér ereiben megfagyott a vér.

Az apáca gyorsan a földre tett egy lavort, a mit magával hozott és kiszókött. Szerencsére már akkor jött a szobalány és útközben elfogta az apácát. Együtt suttogtak valamit, a mit Olivér nem hallott tisztán. Végre benyitott a szobaleány.

— A «schwester» nagyon megjegyzt a nagyságos úrtól, — súgta a szobaleány. — Betörőnek nézte, alig tudtam csillapítani. Azt mondtam neki, hogy a nagyságos úr... a szeretőm. Elhitte.

— Én is szívesen elhinném, — suttogta Olivér és magához szorította a csinos leány derekát. A szobaleány azonban kiköltötte a karjából és szolt alig hallhatóan:

— A nagyságos asszony üzenetét hoztam, — és ezzel átadta Olivérnek a saját névjegyet. Olivér egy pillantást vetett a névjegyre és kérdezte:

— A nagyságos asszony beteg? A «schwester» ápolja?

— Van itt két schwester is, — felelte a leány. — Nagy baj van a házban.

— Mi baj van? — kérdezte Olivér. — Avramescu professor ma mikor ment el a nagyságos asszonytól.

A szobaleány ijedt, nagy pillantást vetett Olivérre.

— A tanár úr nem volt itt, — felelte és elpirult.

Olivér megfogta a szobaleány gödörös állát, mélyen a szemébe nézett:

— Lidike, maga nem tud hazudni, — szolt hozzá. — A tanár úr még itt van!

A leány még vörösebb lett és szolt:

— Elsötétítem majd az előszobát és a nagyságos úrnak tessék megszökni, hogy senki se láthassa.

— Tudtam, hogy itt van a tanár úr! — mondta Olivér diadalmasan és a szobaleány segítségével titokban távozott.

Az utcán elővette a névjegyet, a melyre — mielőtt beküldte volna Liviához — rejtelmes szavakat írt előre megállapított titkos írás alapján, a melyet Livia talált ki arra az esetre, ha szükséges lesz rá. Az Olivér chifre-üzenetének ez volt az értelme:

— «Jőjj holnap délután a lakásomra. Okvetlenül beszélnem kell veled. Olivér.»

Livia üzenete valami különös rózsaszínű folyadékkal volt a névjegy hátára írva, alig volt olvasható és csak egy szóból állt, a melynek ez volt az értelme:

— «Jövök!»

A névjegynek, illetve a Livia irásának különösen erős szaga volt és alighanem valami orvosságtól eredt, a melyet Livia írás czéljára használt föl.

Olivér képzeletét ez a névjegy a végsőig felizgatta. Szinte maga előtt látta az asszonyt, a

ki minden komolyabb baj nélkül Avramescu professzor úr foglya. Apáczák, orvosságos üvegek veszik körül és irni is csak titkon, a leg gondosabb figyelmet kijátszva írta. Most már bánta Olivér, hogy nem faggatta ki a szobaleányt jobban a felől, hogy voltaképp mi történik a házban. De aztán meggondolta, hogy ha Livia eljön a lakására, a hogy ígérte, ügyis meg fog tudni mindent. Ezzel hazafelé igyekezett.

Az igazság.

— «Én a Minerva-kávéházban voltam kasszírón, mikor Avramescuval megismerkedtem... Így kezdte elbeszélését az orfeumi tánczosnő, a kit a «kis Baby» néven ismert az éjjeli világ és a kit doktor Kövi sok rajongással «Magnéta» névvel illetett.

A kis társaság még mindig várta Olivért, a ki egyre később. Doktor Kövi félig ittas volt a cognactól, a mit Kóbor Kutya engedélyezett neki és Magnéta is szívesen hajtogatta föl a pohárkákat, a mikkel Dávid Gábor a házigazda helyett megkínálta.

— Fia! tapasztalatlan leány voltam, — beszélte tovább a tánczosnő — és Avramescu könnyen elcsavarta a fejemet. Ő volt az én első szerelmem. Aranyhegyeket ígért nekem, pedig rongyos koldus volt még akkor, elsőéves orvostanuló korában. A «Minerva» kávéház ép szemben volt a klinikával, a hol Avramescu tanult és ezért ő nálunk czehelt, többnyire hitelbe. Kétszáz kapuczinerrel maradt adós és azóta sem látták.

Kóbor Kutya fölnevetett a tánczosnő közvetlensége miatt.

— Avramescu házasságot ígért nekem — folytatta a leány — és ezért költöztem vele együvé. Akkor még szolid leány voltam, az apám, mint nyugalmazott őrnagy halt meg és csak nagy szegénységünk miatt mentem a kávéházba, hogy özvegy anyámat eltarthassam. Avramescu folyton hitegetett azzal, hogy a mint letesz az orvosi szigorlatait, feleségül vesz engem és ezt az edesanyám is elhitte neki úgy, hogy Avramescu tandíját néha abból a pénzből fizették ki, a mit anyám mint férje után való nyugdíjat kapott az államtól. Én otthagytam a kávéházat és csak Avramescunak éltem.»

Kóbor Kutya türelmetlenül nézte az órát, de nem akasztotta meg a tánczosnő elbeszélését, mert tudta, hogy ha valaki az élete regényét akarja elmondani, alig tud az emlékektől és a sok szótól szabadulni. A tánczosnő története különben rövidebbre fogva ez volt:

Avramescu mindent elkövetett, hogy pénzt szerezzen új háztartásához, de semmiben sem volt szerencséje. Olyan nagy nyomorba jutottak, hogy már nem volt mit enniük és ebben az inségen valóságos áldás volt az, hogy a Városliget egy mutatványos bódéjában szerződtették őket szemfényvesztő előadásra. Avramescunak már akkor hosszú, tömött szakállá volt, csak szemüveget kellett föltennie és «professzor» lett belőle, a ki delejes médiúmat, Enigmát vagy másnéven Magnétát a nézők személtárára tudta vízszintesen merev testtartásba kényszeríteni. (Folytatása következik.)

ELKÖLTÖZÖTT A NYÁR.

A nyár nyaralt ezen a ligeten,
S hogy őszre fúj a szelek trombitája:
Összepakol a nagy úr hirtelen,
Aló, üthetni már bottal nyomába.
Cselédfajta, léhűtő legények,
Rip-rop, csak összecsapták, a mi kell:
Virágok, girlandok, sugár, remények,
Elillantak mind, Isten hirivel.
Menyörgő szekerek vitték hajóra
Pompázó holmiját a beteg nyárnak;
S a merre mentek: elhervadt a rózsza,
Azóta a fák levert fölvel állnak.
A mennybolt kék kárpítja kifakult,
Fehér habfelhő függőye lehullt;
Hamuszín vészonnal takarta le
Az Őz, az új bérlő szikár keze.

Az új cselédség dönt, borít, arat,
Avar-domb nő a pusztá fák alatt
Lehullott sárka levelek rajából,
Halotti dal lesz a szelek rajából.
A messze vágató nyár visszavet
Olykor-olykor egy bus tekintetet,
S valami bánatos mosolygás támad,
Mely alitába rengeti a tájat.
Isten hozzád-ot suttognak a lombok,
Bólongató fák visszaintenek;
A zörgő levelek, tompa kolompok,
Alkonyatot konganak, zengenek.
Észak felől czammog egy roppant óriás,
Jeges szakála hófehér,
Didergő sejtelen szívég összerezáz
Mindnen fűszalat: Jón a Tél...

Oláh Gábor.

BESZÁMOLÓ.

A hosszú utcán áthaladtam,
A legjobb csókot meg nem adtam,
Volt egy szerelmem — megtagadtam.

Volt egy hajóm: a tenger várta.
Oh szent vitorla, drága bárka —
Miért nem ért az óceánra?

Forrás tővén és völgy ölen,
Sok szép kövekre lettem én —
Miért nem építettem én?

Daláradás volt lázas éjen —
Oh tavaszok az erdőmélyben,
Oh siri lámpa, szenvedélyem!

Ha szedtem volna őt az ágon,
Lett volna millió virágom —
Oh életem! Oh ifjúságom?

Mezey Sándor.

SZÍNHÁZAK

PEKÁR GYULA: A kölcsönkért kastély, a Nemzeti Színházban.
HELTAI JENŐ: A Tündérlaki lányok, a Vigaszínházban.

A kik szeretik a tradicionális magyar motívumoknak újra meg újra való felelevenítését, azoknak kedve telhetik Pekár Gyula új darabjában. Csupa olyan alakok járnak-kelnek a színpadon, a melyeket már Jókai regényeiből is ismerünk: a tönkrement, végeérhetetlen pörök aktahegyei közt reménykedő földesúr, Bécsben az uzsorások pénzén csillogó életet élő gárdista-fia, a ki egy bohó szerelmi kalandért magára vonja egy iszonyú nagy úr üldözését, a sértett szerelméért körömszakadtig, kegyetlenül bosszút álló öreg kisasszony, a kinek szívé végül mégis megolvassza az ifjú szerelem lángjától újra felparázló régi tűz, a felgazdagodott német kereskedő, a kinek józan, számító eszét megbabonázza a magyar nótá és a magyar temperamentum, a szentimentális német lány, a ki első látásra beleszeret a ragyogó magyar gavallérba, a szabad-lopó tisztartó, a duhaj ispán s a többi alak majd mind úgy jön elénk a színpadon, mintha egyenesen Jókai könyveiből lépett volna ki s az egész milieu, a múlt század első felének magyar milieue is Jókai legjobb és legolvasottabb regényeit juttatja eszünkbe. Alapjában véve mindenkinek kedves és meghiúsult a levegő, legfeljebb nem mindenki vallja be s a mi sikere Pekár darabjának volt, azt nagy részben ennek köszönheti. Ebből a témakörből való magyar darab, ha csak valamennyire ügyesen van csinálva, többé-kevésbé mindig sikert arat s a színeszek is jól tudják ezt játszani: a figurák készen vannak a magyar színjátszás hőskorszakából való leltárban, csak elő kell venni és beléjük illeszkedni, a közönség, kivált a Nemzeti Színház közönsége, előlegezett rokonszenvvel fogadja. Pekár darabjában is a színeszek munkája jó s a mi a Nemzeti Színházban ritka dolog, egyenesen: nem ad újat és meglepőt, — talán csak *Pethes* és *Csillag Teréz* játékaiban csendül meg néhány egyéni hang, — de azt megbizonyítja, hogy a tradíció még él és a színeszek még biztosan tudnak mozogni benne.

A darab különben, mint Pekár minden műve, nagyon gondosan van csinálva. A szerző nemcsak felhasználja bő irodalmi ismereteit és színpadi tapasztalatait, hanem irodalmi szempontból is színvonalon igyekszik maradni, gondosan szerkeszti meg egyes jeleneteit és nyomról-nyomra pontosan igyekszik motiválni minden fordulóját a cselekvénynek. Néha tovább is megy a kelleténél, a motiválás itt-ott úgy hangzik, mintha a szerző maga állana ki a színpadra és magyarázna alakjait. Még nagyobb baj az, hogy mind e magyarázat nem elegendő, mégse tudunk vele és cselekvényével együttérzeni. A daliás, könnyelmű Choltay Ábris fortélyát, a melylyel a német lányt megszerzi magának feleségül, nem tudjuk rokonszenvesnek találni. Hogy a másik Choltaytól három hónapra kölcsönkéri az ősi kastélyt és uradalmat s úgy viszi oda ifjú menyasszonyát és apósát, mint a magáéba, — ez úgy, a hogy a darabban be van állítva, túlságosan szélhámos-izú fogás, nincsen benne magyar virtus. Mai terminológia szerint ezt házasságszédelgésnek mondják. Mikszáth is irt efféle, egyik legkitünőbb regényében, a *Nosztly-fü*-ben, de ő szatirikusan állította be és végül csúfosan megbüntette a léha gavalért. Az efféle svihák-típusokkal eljátszott néha Herczeg Ferenc is, de ő is bizonyos fölényes, szeretetreméltó lenézéssel, grációzus iróniával bánik el vele s főleg nem vállal és nem vállaltat az olvasóval vagy a nézővel semmiféle közösséget e tipussal. Pekár vaskosabb, a dolgokat tragikusabban vevő stílusa nem bírja Mikszáth szatirját, sem Herczeg hűvös fölényét, ő mindig bizonyos vehemenciával dobja magát témába és alakjaiba, nem tud tőlük annyira különválni, hogy fölébük emelkedhesse. Choltay léha stíkjét is nem kigúnolja, hanem meintegetni igyekszik, megmutogatja,

hogy a fiú igazán szereti a leányt, hiszen már akkor szerette, mikor egy szegény német fűszeres lányának hitte s szerelméért tesz mindent, de ez sem tud megbékíteni, a hogy az enyhítő körülmények sohasem keltenek megbékülést. Mégis csak el van véve a darab hangja s el van tévesztve az álláspont, melyet az író a maga történetével szemben elfoglalt. S e miatt nem tud a darab drámává sem lenni: a mint az író egyenesen szembehozza a becsapottakat a becsapás tényével és szerzőjével, komolyabba kellene fordítani a vigyort, — ezért, hogy benmaradhasson a vigyort, a ki a dolog felett, de ezzel meg ácsúsztatja az egészet a novellába, a dolgok fejlődését a maga írói önkényétől teszi függővé, nem a benne rejlő szükségszerű erőkből fejleszt ki. S a kifejtést is csak deus ex machina módjára, az öreg kisasszony nagylelkű fellobbanásával tudja megcsinálni. A mi pedig nem oldható meg, hanem széjjel kell vágni, az nem drámai csomó.

Heltai Jenő új darabjáról szinte közmegegyezéssel állapította meg a kritika, hogy ez a legjobb és legteljesebb hatású dolog, a mit ez a szeretetreméltó, okos és finom író eddig adott. Csak egyik-másik fiatalokori versének meleg melancholiája és benső megindulásokon átszűrődött iróniája fogható hozzá. Igénytelenül, nagy pózok és ravaszkodások nélkül, a világ dolgait megértő elnézéssel, erkölcsbirói ridegség nélkül, de a jószággal és önfeláldozással való természetes közösség-érzéssel csinálta meg darabját. Ebből származik izlésének az a harmóniája, mely a legdeczesebb darabot tudja kihozni egy olyan légkörből, melyből rendszeren az olesó pikantériát szokták csak kihámozni, a kik kevésbé finom kézzel nyúlnak hozzá. Bemutatja az emberi önzést, a köznapis ember elődsí valóját, a sivar képmutatást, de minden keserűség nélkül, — ő nem háborodik fel semmin, fölötte áll az élet dolgainak, a derűs és tiszta lélek iróniájával nézi őket.

Darabja — úgy lehetne mondani — az önfeláldozás komédiája, a magasabbrendű komédia melancholiájával telítve. Tündérlaki Boriska finom, becsületes és tiszta életre született leány, feláldozza magát anyjáért és testvéreiért, kedvese lesz egy gazdag bankárnak. Mindenét odaadja, csakhogy hűgait megmentsse attól, a mire ő kénytelen volt s cserébe csak újabb szípolozást kap érte. S ő, a becsületesek, jól tudják, mi lehetnek becsületesek, magukban elítélik nővéruket, de nagyon megütődnek, mikor ez végre hallgatni akar szíve felgerjedt hangjára és felesége akar lenni a szegény, becsületes újságírónak, a ki múltja daczára is meg akarja vele osztani életét. Csak legkisebbik húga, a félig-gyermek, a ki legkevésbé érti, a mi körülötte történik, de ártatlan szívvel átérzi a dolog teljes visszáságát, anyja és testvérei silány önzését, csak ő buzdul fel romantikus felindulással: most ő akarja magát feláldozni s felváltani néjét ugyanabban a szerepben, melyet ez már-már nem bír tovább. Az erkölcsi fogalmak relativitása, az irodalom legnagyobb és legbonyolultabb témáinak egyike Heltai darabjának is az alapja. A ki az átlagos erkölcsi fogalmak szerint erkölestelenül él, abban van meg a legnagyobb erkölcs, az önfeláldozás s a kik a maguk személyére sohasem követnek el pozitív kihágást a morál ellen, azok az immoralisak. A darab két jelenetéből világlik ki legjobban Heltai szomorúan irónikus felfogása: az egyikben Boriska húga elmondja álláskereső útja eredményét: az a hatalmas úr, a kitől a tanítónői kinevezés függ, a kinevezésért cserébe túlmagas árat kívánt, a melyet ő maga semmi áron sem adna meg, de a néjét maga biztatja rá, adja meg helyette. Ez a «magam

nem tenném meg, de te megteheted, hiszen neked már úgys mindegy» — ez az alantas lelkek morálja. A másik jelenet: mikor Sári, a kis lány, elmegy a bankárhoz s odakínálja magát neki Boriska helyett. Egy színre immorális cselekedet, de a jószág, a szeretet és a hamvas, gyermeki romantika sugallta s ezzel széppé és nemessé válik. Ezt a jelenetet rajzolta meg Heltai a legtöbb gyöngésséggel és legtöbb melegséggel. A kis lány olyan ártatlan, hogy azt sem tudja, mire akar vállalkozni, nem tud hogyan hozzáfogni, ügyetlen, remegő, félszegül elszánt és épen ezzel józanítja ki az öregedő férfit, a kit már-már felforrat a leány fiatal üdésége, hamvasága s rávezeti az egész dolognak abszurditására. A kis lány tisztában kerül ki a jelenetből, mint a hogy belépett. S a darab formára nem szerencsés, de hangulatában mélyen melancholikus befejezése teljessé teszi a moralitást: a leány, a ki egyszer kilépett a normális morál köréből, nem térhet oda vissza többé, bárhogy megérdemelne jószágával, a sok szennyen keresztül is megőrzött tisztaságával. Az erkölcsi rendből kiléptek számára nincs visszavezető út. Boriska nem lehet azé, a kit szeret, az újságíróé, átengedi őt hűgának, a ki titkon szintén szereti és ő maga visszatér régi életébe, a bankár mellé. Ez a befejezés egy benső tragédia mélységével tárja fel Heltai Jenő morális felfogásának harmóniáját.

Talán kissé túlságosan hangsúlyoztuk a darab morális levegőjét, de sok tekintetben Heltai maga csábít rá. Darabjának van valami irónikus erkölcsi példázat jellege, nemcsak abban, hogy minden cselekvés, minden jelenet a morális élével van felénk fordítva, hanem abban is, hogy az összes alakok példázatszerűen elosztva hordják magukban az író morális ítéletét. Hangsúlyoznunk kell azonban, hogy semmi sem áll tőle távolabb, mint a nagyképűsködő moralizálás. A darab egész tónusa csupa merő világias bonhomia, az író állásfoglalása csak alakjainak szatirikus vagy gyöngéd kirajzolásában nyilatkozik, a dialógus minden okoskodó tehetől menten, szabadon, frissen és ötletesen szikrázik, — a verve, az elemesség, epigrammatikus él, paradox fordulat soha, Heltai egy munkájában sem erősebb, mint a *Tündérlaki lányok*-ban. Heltai néha nagyon is készségesen fogadja a túlságosan kínáló, tehát olesó ötleteket s ezt a szokását nem hagyja el teljesen ebben a darabjában sem, de több mérsékletet és önmegtartóztatást tanusit benne, mint máskor. Művészetének érettségét semmi sem mutatja jobban, mint az, hogy a lehető legegyszerűbb eszközökkel dolgozik, minden raffinaltság nélkül, mintha minden töprengés, okoskodás és számitgatás nélkül csinálta volna darabját, azaz hogy mintha a darab önkénytelenül, magától csinálódott volna s hiányoznék belőle minden konstrukció. E mellett egészen elenyészik a darab egy-két szerkezeti bizonytalansága, különösen az a «gyöngébbek kedvéért» való mód, a hogy a végén a kis Sári és az újságíró összehozza s a tornatanár és a manikűrös nő karrikatura-figuráinak néhány túlolesó vonása. A finom és grációzus vigjátéki stílus marad az uralkodó.

A darab előadásának legnagyobb érdekessége egy fiatal, új színész, *Gombaszögi Ella* játéka. Úgy látszik a lényében is megvan az a kislányos szögletesség, a melylyel a kis Sári alakját olyan természetessé, szinte magától értetődővé tudta tenni s a bankárral való jelenetében, mely a darab tetőpontja, mintha valóságot játszott volna. Úgy látszik, ez a fiatal leány, akármennyire kezdő még, igazi tehetség. Hogy *Varsányi Irén*, *Hegedűs* és *Tonay* egészben véve megértették a szerzőt és azt csinálták, a mit ő csinálni akart velük, azt talán nem kell külön mondani.

Schöpflin Aladár.

AZ ÚJ ALBÁN CSENDŐRSÉG.

Valona, 1914. február hó elején. Albánia az új államok csesemőkorát éli. Fejedelem, egységes kormányhatalom, bevételi források nélkül, így is csoda, hogy nem fojtották meg már a születésénél irigy és falánk szomszédai.

A közmondás szerint minden kezdet nehéz. Ez igaz is, de ha hozzávesszük koszorús költőknek tanítványához intézett mondását: «és tudod az erő micsoda? akarat, mely előbb vagy utóbb, de borostyánt arat», úgy nem kételkedhetünk ennek a szivós és bátor, de nagyon szerencsésnek népek a jövőjében.

Mikor a múlt év novemberében a hollandus főtisztek az albán csendőrség szervezésére ide megérkeztek, igen siralmas állapotban volt ez az intézmény. A hány vidék, annyi koronázatlan fejedelem uralkodott ebben a szegény országban, (sőt uralkodik részben még ma is), de mivel a hatalmak csak a volt valonai «ideiglenes kormányt» ismerték el hivatalosan, azért csak erről, illetve ennek majdnem egyetlen látható jeléről: a fegyveres erőről írunk most.

A nagyhatalmak képviselői s De Veer holland vezérőrnagy (akkor még ezredes) s Thomson alezredes (akkor még őrnagy) energikus czéltudatossággal láttak hozzá a csendőrség, mint az új albán állam legerősebb biztosítékának, úgy külső, mint belső ellenség ellen, megteremtéséhez.

Akciójuk megkezdésekor ez a «csendőrség» alig állott száz sápadt, csenevész emberből (kik nagyobbbrészt az ideiglenes kormány volt elnöke, Ismail Kemal bég személye körül alkotott afféle «palotaőrséget», a valonai tengerparton, a viharverte «miniszterelnöki palota» környékén sátrak alatt tanyázva) s ma már ott tartanak, hogy néhány ezer meglehetősen jól kiképzett, a modern haditechnika vívmányaival, mint géppuska stb., felszerelt csapat várja parancsait.

A hollandus főtisztek mellé még 12 alantasabb tiszet érkeztek Hollandiából, mint instruktorok, míg a többi tiszteket a török hadseregben tiszti rangot viselt albánokból állították össze.

A legényeket egyelőre hat hónapra szerződöttetik. Minden épkezláb albán férfi jelentkezhetik, kinek saját fegyvere (s ez melyik skipetár-

nak ne volna!) s a lovasoknál ezenkívül lóva van. A zsold elég tekintélyes, egy gyalogos csendőr 70 frankot s egy lovas zsoldár 110 frankot kap havonta.

A csendőrség létszáma egyelőre 3000 emberre van tervezve. Nagyon részét a valonai s berati szandzsákokból toborozták, de jött Szku-tariból is néhány száz, az ottani nemzetközi csapatok által begyakorolt csendőr.

Hogy ez a létszám elegendő lesz-e, az nem sokára elvállik. Már csak napok kérdése, mikor indul el az új csendőrség (azaz inkább katonaság) a déli határokra, az első tüzkereszt-ségbe. Az epirusi görög «szent zászlóalj» s komitácisk bizonyára gondoskodni fognak róla, hogy a hatalmak által Albániához csatolt határszélék megszállása ne menjen nagyon könnyen. De a ki az albán csendőrség ügyes s energikus főparancsnokait ismeri: De Veer tábornokot, ki a holland csendőrség egyik legtekintélyesebb tagja, s Thomson alezredést, ki több gyarmati háborúban, így a búr-háborúban is, személyesen részt vett, annak bizalommal kell tekintenie a fiatal állam ez első nagy erőpróbájára elé.

Nautilus.

PIHENŐ.

HÁROM TESTVÉR.

AZ ARGIROCASTRÓI KÜLÖNÍTMÉNY.

A VALONAI CSENDŐRSÉGI KASZÁRNYA, A FŐPARANCNSORSÁG SZÉKHELYE.

A JÁVAI SZULTÁN UDVARI SZÍNÉSE.

KÉPEK ÉS JEGYZETEK ÖTÖDIK VILÁG-KÖRÜLI UTAMRÓL.

AZ INDIAI ARCHIPELAGO.

India Archipelagóját méltán nevezték már a legkorábbi utasok a világ édenének. *Vasco de Gama*, *Albuquerque* vagy később *Plancius* és *Hutman* egyaránt el voltak bájolva e szinte megszámlálhatatlan szigetek szépsége, gazdagsága által. *Sumatra*, *Borneo*, a *Celebesek* vagy *Uj-Guinea* egymást múlják felül természeti varázsbán.

Sumatrában partra lépve, azt hisszük valóban, hogy paradicsomi viszonyok közé jutottunk. Pompásabb növényzetet sehol, még Közép-Amerika vagy Braziliában se találtam. Az őserdők tele vannak maig is elefánt és egyéb nagy vad csordáival. A népesség pedig nagyjára úgy él, mint élhetett a teremtés idejében.

Borneo még vadabb és még sokkal nagyobb. Ide legritkábban kerül a távoli vándor. *Celebesek*-nek is nagyjára csak a partjain telepedtek le európai kereskedők. *Uj-Guinea* belseje is teljesen vadon és a koponyavadászok és emberevők kedvükre folytathatják az őseiktől átöröklött nemzeti sportot.

E vad szigetvilág közepett *Jáva* egy valószínű kulturközpontot képez. Népe évszázadok óta nagyon magas művelési fokot ért el. Kormányformái régtől fogva fejlettek valának. Társadalmi viszonyai pedig lehetőleg finomultak. Művészetének fejlettségét pedig legjobban bizonyítja a nagyszabású archeológiai emlékei.

Jáva műemlékei méltán sorakoznak India többi világhírű alkotásai mellé. Egyes építmény-maradványai még mai megviselet, időtől, rombolásoktól megtámadott alakjokban is a legosztatlanabb csodálkozást keltik. A legtöbb megannyi műretek a maga nemében és úgy az építészeti, mint a plasztika legteljesebb virágzását árujják el.

Jáva művelődése a középkor folyamán kétségkívül nagyon magas fokon állhatott. Azonkívül minden jel arra mutat, hogy felette szoros kapocs kötötte India szárazföldjéhez. Az apró vitorlás bárkák folytonos összeköttetést létesítettek a legrégebb századok óta a Malaji földszorossal; sőt rozoga, kezdetleges szerkezetű daczára a sik tengerekre is bátran indultak útra. Így jöttek át még történelmi

időkben a kontinensről India fiai ez örök-tavaszi ólén ringó szigetre.

A művelődés is *sanskrit* eredetű. A hagyományok azonosok. És buddisták voltak az emberek is. A buddizmus képezte életfelfogásuknak alapját. Szigorú buddista kánonokon alapult művészetük is. Ugyanaz a kimeríthetlen gazdagságú fantázia szüli e szövevényes alkotásokat. Hasonló mély misticizmust árujják el a reánk nézve homályos képletek. Mert ha mindaz, a mit látunk, felette lebilincselő és első pillanattól kezdve megragad, még sokkal érdekesebb e külső megnyilatkozásoknak belső értelme.

Átvitt a jelentősége tulajdonképpen mind e csodálatos emlékeknek. E tranzcendentális gondolkodású nép csak az elvont fogalmakért lelkesült. Ebben az irányban fejlődött böleső-kora óta. Lett légyen braminista, vagy később buddista, de egész evolúciója ebben az irányban haladt. Az összes indogermán fajok egyik legmélyebben gyökerező jellege az elvont, a metaphisikus vonás.

Bodo-budur hatalmas emlékeit illeti az elsőség *Jáva* összes hindu maradványai között. Úgy arányai a legjelentékenyebbek, mint kivitelük a legbefejezettebb. Messziről megpillantva a méltóságteljesen kiemelkedő pagodát, azt hihetnénk, hogy a Cheops pyramisa elé kerültünk. Csak közelebb érve látjuk, hogy egyszerű kölépcsőzet helyett a legzavargabban kivésott és faragott pagodák sorozata tornyosodik egymás fölé.

Leirni Hindostán építményeit hiú feladat lenne. Még a legjobb fénykép is csak homályos fogalmat kelt az eredetéről. Így például e gulaszerű szentély nem köralakú, de húsz oldallal bír. Tulajdonképpen eredetileg egy természetes halom emelkedett e helyen. E halmot alakították át és burkolták teljesen be a legpazarabb faragványokkal és folyosószzerűleg környezik az egyes emeleket. Mindannyi el van árasztva a legzavargabban faragványokkal. Minden egyes mező táblákra van osztva, más és más jeleneteket ábrázolva e nép egykori mitológiájából.

Összesen több mint kétezer ilyen dombormű ékesíthette a homlokzatokat, de még ma is van vagy ezerhatszáz. A különböző fülkébe és csücsökre helyezett budda-szobrok száma ötszázöt-re emelkedett. A szinte végnélküli ismétlődések egyik főjellemonása az egykori hindosztán izlésnek. *Trichnopol*, *Madura* vagy *Monnt Abu*-ban szinte a díszítés, a részletek sokasága, hogy úgy mondjam, hatványokra emelt értéke okozza a szinte szédületes összhathatást.

És ilyen észbontólag, kábitólag hatnak *Jáva* pagodái is. Szinte képtelennek érezzük magunkat mind e részleteket felfogni és megörögzíteni. Mintha nem bírnánk kellő képességgel, vagy érzeink nem lennének eléggé fejlődtek e káprázatos hatásokat analizálni. Csodáljuk a nagyszabású összhathatást, a nélkül, hogy megértenénk titkos jelentőségöket, a nélkül, hogy felfoghatnánk annak az egész régen feledésbe ment népek életét vagy ideológiáját.

Egy marékkal még itten maradtak *Jáva* szívében a híres ősök leszármazottjai. A sziget közepén a *Dieng* fensikján mai napig e hajdani kulturlakosság ősunokáit találjuk. És a jelen korig finomultak maradtak. Csak megfogytak minden tekintetben. Testalkatuk apró, de arányos, mint a báboké. Mozdulataik pedig lehetőleg plasztikusak. Öltözötök keresett. Modoruk szertartásos. A napjak úgy folynak tulajdonképpen, akár egy színpadon. Mintha folytonosan szerepeket játszanának.

A nemzeti drámai művészet érthető tehát, ha nagyon magas fokra fejlődött. A régi *sanskrit* eredetű műveket az eredeti hagyományokhoz hűen adják elő. Vannak tragédiák, melyek kora reggeltől késő estig, sőt gyakran napokig eltartanak. Tulajdonképpen ez alakítások, hogy úgy mondjam, átvitt alakban történnek. Minden taglejtés tulajdonképpen *stilizált*. A mozdulatok majdnem geometrikus alakokat igyekeznek felölteni. Egyszóval, mint az őskhinai, vagy a híres japán *No* előadásoknál, a művész lehetőleg messze fel akar emelkedni a mindennapi élet felé. De nem épen az-e a legnagyobb eltérés a klasszikus görög és a realiztikus modern színművészet között; míg

hajdan *koturnusokon* jártak, ma mindenáron a sárba óhajtanak tiporni.

E kendőzött, idealista világ körül a köznapi realizmust a hollandus kormány képviselője képezi. Mint a történelemből tanultuk volt, a portugál tengeri hatalom megszűnése után Németalföld lett az indiai Archipelago ura. A *Vasco-de-Gamak*, *Albuquerquek*, *Magellanok* helyébe a *Van Schoetenek*, *Van Diemenek*, *Coenok* lépnek. A számtalan szigetet egymást után foglalják el. A híres keletindiai kereskedőtársulat szorgalmasan építi a különböző kikötőkben raktárait és érdekei megvédésére emel mindenfelé várakat is.

Németalföld zászlaja lobog a mai napig minden irányban. *Sumatrától Uj-Guineáig*, vagy a *Kinai-tengertől Ausztráliáig* a számtalan kisebb-nagyobb sziget megmaradt Hollandia gyarmata. Szinte nehezen alkothatunk magunknak fogalmat az óriási birtok pontos kiterjedéséről, mely jelentékenyen meghaladja egész Közép-Európát. *Jáva* egyedül, mely a kisebb szigetek közé tartozik, ezerhatvan kilométer hosszú, lakóinak száma pedig több mint harmincegy millió.

Csak a gyarmatokra érve értjük meg Németalföld jelentőségét és vagyonát. Csak itten, a helyszínén ösmerjük meg kiaknázhatlan jövedelmi forrásait. Dícséretökre legyen megemlítve, elsőrangú gyarmatosok. Sok tekintetben csaknem felülmúlják még az angolokat is. Kormányzatuk lehetőleg ezírlányos, gazdálkodásuk példás. Törvényeik a helyi viszonyoknak megfelelők. Általános megelégedés benyomását adja az összes tengerentúli birodalom.

Mi azonban legjobban meglepett, az a magas *kultúrshimvonal*, mely e szigetekeken kifejezésre jő. Mindenütt a legfejlettebb viszonyokat találom. A városok szépen vannak tervezve és a házak jól épültek. Az utcák kitűnő kövezettel vannak burkolva, kétoldalt pedig kivétel nélkül terebélyes fák szórják árnyékot. Ezenkívül a legtöbb útvonal mentén, csak úgy, mint az anyaországban, szépen kikövezett csatornák medrébe viz folyik. E barátságos csatornák juttatják minduntalan eszembe, mit csaknem feledék, hogy Németalföld területén járok.

Hozzá mindenütt, még a legelhagyottabb helyeken is, épen olyan tisztaságot, csak olyan rendet találok, mint a milyentről Hollandia méltán híres. Jómódról beszél minden, megelégedést árujj el gazdag és szegény egyaránt: ha ugyan lehetne itt bárkit is valóban szegénynek nevezni. Ez örökös nyár ólén, mindenkinek meg van ha többje nem is, de a mi szükséges. A jobbmódú elem pedig valószínűs fényűzést folytat. Hogy a fővárosról, *Batavirádról* ne is tegyek említést, mely csak

EGY SANSKRIT DRÁMA SZEMÉLYESÍTŐI.

SIVA SZENTÉLYE PRAMBANANBAN.

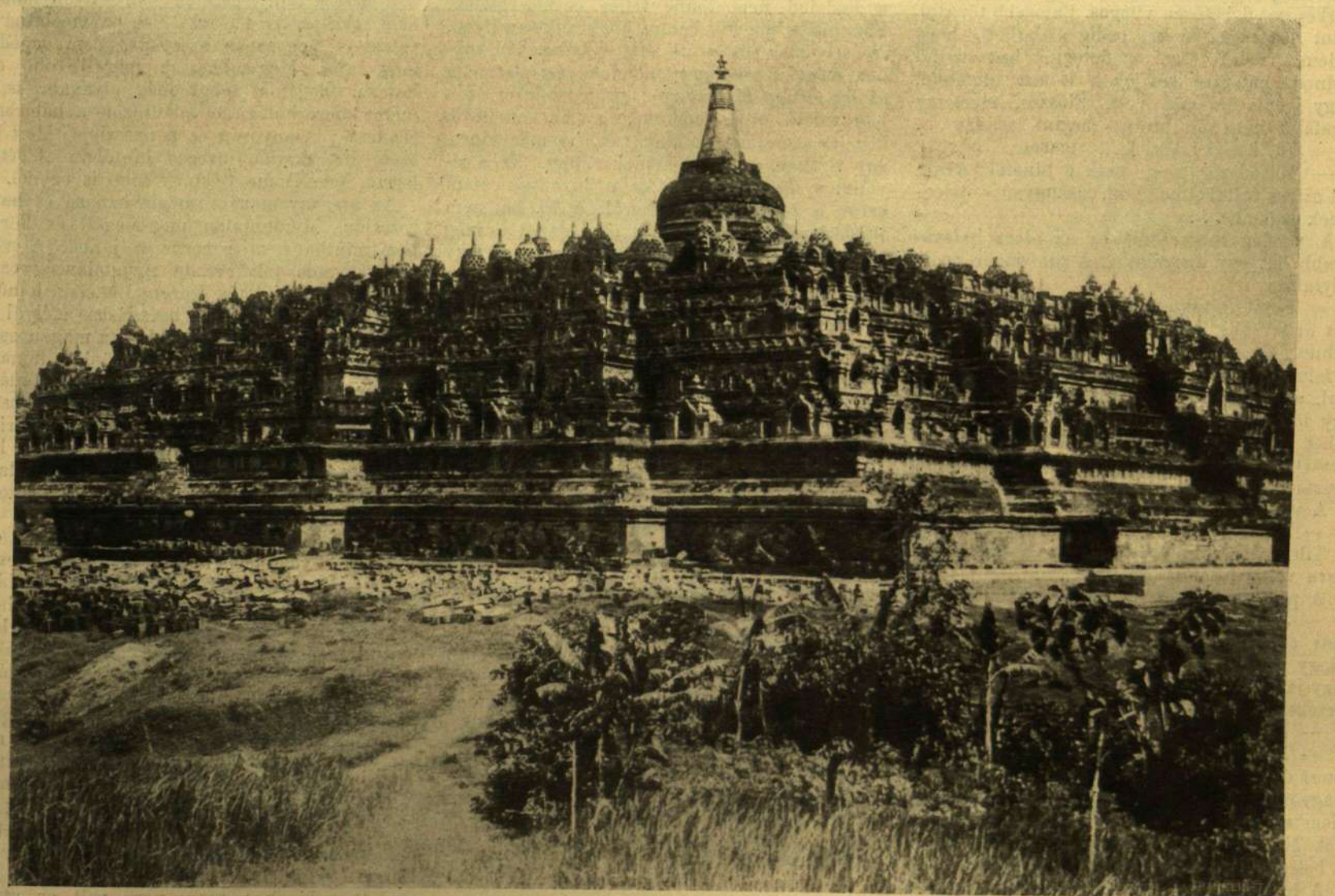
nem világvárosias jelleggel bír, a kisebb helységek is legfejlettebb állapotokról tesznek tanúságot. Így a hegyek között, a hova gyógyulni jöttem, a 2500 láb magas fekvő *Bandoengben* is a legjobb vendéglők, kitűnő kereskedések, felsőbb nevelőintézetek vannak. Ezenkívül három helybeli lapot szerkesztenek. Persze mindenfelé villanyos a világítás és mi

nem kevésbé jellemző, hogy csaknem minden villatulajdonosnak automobilja is van és az alig tizenötezer lakossal bíró városkában több a *taxi*, mint Budapesten.

Jáva szigetére tekintve a térképen, mindezt alig képzelni. A hosszú keskeny földrész olyan jelentéktelennek, olyan távolinak látszik, hogy alig kelt érdeket. A mit az Archi-

pelagoról tanulunk az iskolában, az vajmi hézagos fogalmakat ad. A mit pedig később hallunk és olvasunk, nem kevésbé általános. Egy országot és népét tulajdonképpen csak a helyszínén ösmerhetjük meg. Csak a földre lépve, a néppel érintkezve, nyerhetünk helyes ösmereteket.

Bandoeng, 1914 január. Gróf Vay Péter.

BODOBUDUR PAGODÁJA.

JÁVA SZIGET ÉPÍTÉSZETI REMEKEI

A HARAMIA.

ELBESZÉLÉS. IRTA SZÖLLŐSI ZSIGMOND.

I.

A házigazda, a ki harminczhat esztendő korában már rendes professzora volt az orvos-egyetemnek, nemcsak híres, de világhírű pszichiáter, a kihez úgy zarándokoltak az idegbeteg emberek, főként nők, mint az igazhívők Mekkába a csudatevő fekete kőhöz, félig heverő helyzetben ült a pamlogon és félig lehúnyt szemmel hallgatta egy Doma Béla nevű vidéki földbirtokost, egykori diákjaitását. A professzor erősen megkopaszodott fejével, éles vonású, keskeny, borotvált arcán egy nagy fáradság nehéz felhővel sokkal idősebbnek látszott, mint a vendége, pedig egyformán negyven esztendő volt mind a kettő.

A földbirtokos szép, egészséges arcú, barna ember, akadozva adta elő a mondanivalóját és szinte minden harmadik szava bocsanatkérés volt, hogy a barátja igazán drága idejét rabolja, holott ezt talán az egész dolog meg se éri. De a tanár barátságosan erélyes unszolására mégis csak tovább beszélt, mialatt becsületes, meleg nézésű barna szeme tisztelettel és bizonyos zavarral függött a tudós arcán. Egyszer aztán végképen elhallgatott.

A professzor egy kicsinyet várt, aztán föl-emelkedett fektéből, a barátja arcába nézett és megkérdezte:

— Eddig van?
— Ez csöndesen felelt:
— Hát... eddig. Mást nem igen mondhatok.

Zavartan tette hozzá:
— Tán... el se volt érde...

A tanár egy kézmozdulattal elvágta a szavát. Az ő sajátos energikus szövejtésével mondotta:

— Köszönöm. Nem szeretek, nem is szoktam ugyan így, másodkézből diagnózist csinálni, de baráti kötelességem, hogy veled kivételtek. Különben is a hogy a tüneteket meg a körülményeket elmondottad: a kórkép meglehetősen világos. Bajasabb tévedni, mint jól látni. A mi pedig azt illeti, hogy érdemes volt-e ezzel a dologgal hozzám fordulnod, hát erre két okon is azt mondom, hogy igenis érdemes volt. Először, mert így legalább húsz év múlva megint láttalak...

— Oh, kérlek: kérlek... Igazán...
— Másodszor meg, ezek a tünetek, a mi ket szíves voltál elmondani, csakugyan — jelentenek valamit...

A vendég megrezdült és az arca halványabb lett egy árnyalattal. A professzor pedig folytatta:

— Tehát az asszonyka, a ki most harminczkét éves, soha még beteg nem volt, minden kábító, fásasztó bajtól és izgalomtól távol él a falu üde levegőjében eszöndben és gondtalanul, a nélkül, hogy valami testi baj gyötörné, egy idő óta — szenved. Busong. Ideges. Alig lehet a szavát venni. A jó kedve egészen elveszett. A társaságot, a melyben azelőtt jól érezte magát, most kerüli... Még a teted is...

A vendég közbevágott:
— No hát...
Tiltakozni szeretett volna, de a hangja tétova volt és határozatlan.

A professzor elérte és segítségére sietett:
— Jó, hát nem kerüli; de mégis jobb szereti a teljes magánosságot. Így mondtad... Nagy jérékat tesz egyedül és úgy viselkedik, úgy járkal oly elmerülten, oly méltóságában az érkeinek, mint egy alvajáró. Így mondtad?

— Igy.
— Nos, hát ezek a tünetek egy nagyon ismert és nagyon elterjedt, azt is mondhatnám: nagyon népszerű betegség világos szimptomái. Nem akarom meggyötörni a türelmetlenségedet. Mindjárt meg is mondom a nevét ennek a betegségnek. Úgy hívják, hogy: szerelem.

A barna ember, mint egy párducz ugrott föl. Az arca vérpiros lett és mintha valami nagyot akart volna mondani. De aztán meg-rázkódott, az ajka különös, fanyar mosolyra torzult, logintett a kezével és halkan mondta:

— Ostobaság!

És ellenséges tekintettel nézett az orvos arcába. Ez nyugodtan állta és nyugodtan folytatta:

— Az. De én a magam részéről azt tartom, hogy minden betegség ostobaság. Okos dolog: egészségesnek lenni. Ezt a betegek is tudják, csak nem tehetnek róla szegények, hogy nem praktizálhatják.

A földbirtokos egy türelmetlen mozdulattal szakította félbe a filozofálást és bosszús, rideg hangon mondta:

— Én nem így értettem!... De az én feleségemhez ilyen... ilyen föltevés nem férhet!... Erre mondtam!... Igen... Ostobaság!... Bocssás meg, de... de ostobaság!... Nem is... Nem is tudom: kibe lehetne!...

— Én tudom!
— Te tudod?...

A szó úgy csapott ki a megdöbbenett férj száján, mint a láng. Szinte perszelt.

A professzor pedig fölállt, odalépett hozzá, a vállára tette a kezét és most már meleg, csöndes hangon beszélt:

— Igen, én tudom és épen ezért fölösleges, hogy a revolveredet keresd. A kibe ő nagysága most szerelmes, az te úgy se fogod megölni. Sőt úgy látom, az életedet is odaadná érte...

— Az életemet...
— Igen... Mert ez a valaki — ő maga. Ő maga!... Ne vágj ilyen értelmes arcot, kérlek!... Az eset nem különös, orvosi nyelven szólva nem értékes, mert nem ritka...

Bizonyos körülmények között szinte elkerülhetetlen a kifejlődése és a te eseted valóságilag dédelgető bőségben mutatja ezeket a körülményeket, mintha csak egy klinikai laboratóriumban fejlesztették volna. Te elmondottad, hogy a feleségedet valósággal az intézetből vitted egyenesen az oltár elé, onnan a falusi kastélyodba. Tehát — verseny nélkül jutottál a szívéhez. Ez nem jelenti azt, hogy a diadalod nem lenne teljes és kétségtelen. Sőt, biztos vagyok benne, hogy valóban ilyen. De érts meg jól és ne érts a szavamból többet, mint a mennyit mondok: az élet nem szeret elengedni bizonyos próbatételeket és a legrövidebb utat a madaraké, nem az embereké. Minden szerelmes férfinnak van, ha más nincs, egy riválisa, a kit ki nem kerülhet. Ez a rivális: a nő fantáziája. Az a bizonyos álom arról a bizonyos hercegről, a ki, ha nem tündérkirályfi, hát — még több ennél és még tökéletesebb. Mennél több alkalma volt egy leánynak, hogy várja és — hasztalan várja azt a bűvös lovat, annál gyöngébb lesz ennek a riválisnak az ereje. A te asszonykádnak erre nem volt alkalma. Te nem birkóztál meg egy küzdelmes versenyben érte se a királyfival, se azokkal, a kik első látásra talán jobban hasonlítottak hozzá, mint te... Már pedig ezt a formát a nő nem igen engedi el annak se, a kit, mipt téged a feleséged, a legigazabb érzéssel szeret. Erre a bajvívásra szükség van, ne mondjuk úgy, hogy a hűségének, mondjuk így, hogy a büszkeségének!

A királykisasszonyért meg kell vinnia a lovaknak és minden leány királykisasszony, a kit szeretnek. Legfőleg lemond a királyságáról a diák kedvéért, a ki le tudta teríteni a vetélytársát... Kedves barátom, az álom hercege most ott áll a te házad küszöbe előtt, és neked le kell őt terítened!... Nem szabad se haragudnod, se megijedned, mert ennek el kellett következnie... Megértted, a mit mondtam?

Doma sokáig hallgatott. Azután csöndesen mondta:

— Azt hiszem... megérttem... Azt hiszem... igen... De hát mit csináljak?... Mit csináljak?

És nyugtalanul nézett az orvos arcába. Ez mosolygott:
— Már megmondtam. Le kell terítened!
— Az álom hercege?
— Azt!

A férfi egy kétségbeesett mozdulattal tett és haragosan kiáltotta:
— De hogyan!?... Én is köddé váljak?

A tanár a fejét rázta:
— Sőt ellenkezőleg! Őt fogjuk idecibálni a felhők közül... Vagy a fülénél, vagy a lábánál fogva! Neki kell lejönnie a földre!

A férj különös, riadt és gyanakvó tekintettel meredt a professzorra, ez pedig nyugodtan, mosolygva mondta:

— Mit bámulsz?... Hisz ez a mesterségem!... Ebből élek... De most gyere, ülünk ide a sarokba és figyelj jól minden szavamra... Diktálni fogom a kurát! Megtiltom, hogy csodálkozz és megtiltom, hogy ellenkezél! De parancsolom, hogy engedelmessédj!

... A diktálás eltartott egy óra hosszát. A tanár különben nem is diktált, hanem irt és a mit irt felolvasta a barátjának, aztán átadta neki. A földbirtokos, mikor távozott, sápadt volt. Izgalom, zavar és nyugtalanság volt az arcán. Az ajtóban a professzor még megfogta a karját és halk, de kemény szóval mondta:

— Kezet rá, hogy megteszed!

A férj egy pillanattal habozott. De aztán némán nyujtotta oda reszkető kezét.

II.

Délután öt óra. A kalendáriumban még tél lenne, de a levegőben már a futva közeledő tavasz lehellete áramlik. A Doma-kertnek az országútra nyíló hátsó ajtaján egy szép, nyúlánk asszony lép ki, körülnéz a néptelen, barna sikon, egy perczig tétován áll, mintha vissza akarna fordulni; de aztán mégis csak előre indul. Vagy háromszáz lépést az országút szélén halad, azután befordul a másikkra, a melyik a Tiszához vezet. A Tisza-gát egy jó negyedóránnyira van, közben körülbelül az út fele táján a szöllő mellett húzódik el.

A kert a falu legszélén van: ilyen időben nem igen jár erre senki. De ha meglátna is valaki a nagyságos asszonyt, nem lepődne meg rajta. Megszokhatták már jó idő óta hosszú, magános sétáit még olyankor is, a mikor maró hideg szél sikoltozott a határban. Ha teszi: bizonyosan ez a passziója. Mert hiszen, ha akarná, üveges hintóban is sétálhatna. Van Doma Bélának több is egynél.

Az asszony menése mégis habozó és határozatlan. Minduntalan meg-megáll és körülnéz, mintha nem ismerné a járást. A szép, halavány, de telt arcon nyugtalanság cikázik és a tekintetén szorongó félelem felhője.

A szöllőskert mellett bevágásba mélyül az út. Itt, a hol teljes a csönd és a magánosság, az asszony megáll és egy czölöphöz támaszkodik. Az arcán habozás, viaskodás, tanácsatlanság. Egy darabig teljes mozdulatlanságban áll, mint egy szobor. Azután megriad, körülnéz és lassan, óvatosan egy levelet húz ki a karmantyújából. Hosszú, négyoldalas levél volt: de az asszony csak a legutolsó sorokat olvasta:

„Soha férfi többért kevesebbet nem kért egy nőtől, a ki végzete lett, mint a miért én esengek. Csak látni akarom egy pillanattal abban az üdvösséges érzésben, hogy azért jött, hogy lássam. Nem kívánom egy szavát se, a keze érintését se, azzal se terhelem, hogy egy tekintetet vesztessen rám. Meg fogok húzódni némán és látatlanul és magamba fojtom a fölharsogó boldogság szavát, ha látni fogom, hogy eljött és elég lesz az én szegény, szomorú egész életem kincsének a drága emlék, hogy egyszer megtett valamit nekem, értem az én álmaim ragyogó királynője. Hat óráig várom. Ha addig nem jön — mutassa meg ezt a levelet az embereknek és mondja meg nekik, hogy egy halott fekszik a fűzében... Egy halott, a kinek a maga neve volt az utolsó imája...

Az asszony szíve hevesen dobogott. Ez a levél nem az első volt. Három hét óta az

ötödik és egyiket se a posta hozta. Ott találta őket a szobája asztalán és nem volt rá mód, kikutatni hogyan kerültek oda? És csupa áradó vallomás és szerelem és szenvedés és lemondás volt valamennyi. Oly rajongó és oly nemes, oly tiszta és oly határtalanul szomorú, hogy az asszony szíve tele lett forró és fájdalmas megindulással, a mint olvasta.

A két első levelet egy napon kapta, a mikor az ura véletlenül nem volt otthon. Hajnalban bement a városba és csak másnap estefelé jött haza. Az egyik levelet az éjeli szekrényen találta: a másikat délután annak a regénynek a lapjai között, a melyet olvasott.

Mikor az első elolvasta, az első gondolata az volt, hogy az ura után bemegy a városba és megmutatja neki. A második után... ez a gondolata, mint egy sérült hajó almerült egy meleg, kábító áradatba, egy különös szédület tengerébe, a mely elborította szívet és gondolatát... És ebben a szédületben volt nyugtalanság, félelem, remegő kíváncsiság, rémület és mindezeknél erősebben — várasa valaminek, a mi megoldja vagy — még sürűbbé tegye ezt a rejtelmet... Minden levél, a maga titokzatos érzésével egy csoda volt és az asszony egyre türelmetlenebb izgalommal várta a következő csodát.

Most, ebben a pillanatban, mint egy éles, hideg szél, megint az a legelső gondolat vágott az agyába. Odafutni az urához és mindent elmondani neki...

Fölhúzta kissé a kabátja ujját és az órára nézett, mely a karkötőjébe volt beleillesztve... Háromnegyed hét... Jeges ijedség reszketette meg a szívet.

— Nem megyek... Nem megyek... — suttogta remegő ajkakkal. — Nem megyek... És csetlő-botló, de szapora léptekkel indult a Tisza felé. Mintha egy láthatatlan, erős és könyörtelen kéz vonszolta volna...

Már a gáton volt. Az arca valósággal eltorzult az izgalomtól. Megállt és minden erejét megfeszítve gondolkodott.

— Eh, hát mi is az egész? Lesétálok a

fűzeten át a vizig... aztán vissza... Őt percz az egész... És akkor megvettem... Toppantott egyet és furcsa, merev léptekkel elindult a fűzeten át a folyóig vezető rövid uton. Senkit se látott. A szíve úgy dolgozott, mint egy gőzkazán.

Talán ötven lépést tett, a mikor dermedten állt meg.

Hirtelen egy alak termett az út közepén. Magas, karcsú férfi, uriasan öltözve, de sűrű álszakállal az arcán, úgy hogy a szeme is alig látszott ki a szőr-böszötyből. Levett kalapjal, mélyen meghajolt az asszony előtt és mohó sietséggel sügta:

— Ne ijedjen meg... Semmi baja se lesz... Köszönöm, hogy eljött... De ennek meg kellett történnie...

Az asszonynak egy szó nem jött ki a száján. A mi aztán történt, mintha csak álmodta volna... Az álarcos ember hirtelen megfogja a kezét és lekapcsolja a karkötőjét... Még egy gyors mozdulat és már a nyakláncza is nála van... Azután elszedi a karmantyúját... Nincs más benne, csak a levelek... Az álarcosnak az is préda, mert zsebre vágja... De a rabló bizonyára nagyon siet. A fülbevalókról meg a gyűrűkről megelégedezik... Gyorsan zsebébe rejti a vékony zsákmányt, megint mélyen meghajol és sügva mondja:

— Köszönöm, tündérkirálynő! Végeztünk... És ebben a pillanatban már el is tűnik a fűz mélyében.

Az asszony még a halálos rémület dermedtségében áll egy-két másodperczig... Azután hangtalanul mozgó ajkakkal, futni kezd, a hogy remegő lába bírja... Ki az erdőből, át a gáton, de... tovább nem megy... Egy éles sikoltás és ajútan esik össze az úton...

III.

Mikor Doma Béláné magához tért és a szemét kinyitotta, első tekintete a férjére esett, a ki mellette ült a pamlog szélén és fogta a kezét. A föleszmélő asszony szemében rémület villámlott meg és a keze megrándult. Olyan mozdulattal tett, mintha föl akarna ugorni.

Az ura azonban a homlokára tette a kezét és szelid energiával visszatartotta. Halkan mondotta:

— Csak maradj békén... Itthon vagy... Egy szót se kell szólnod... Már tudunk mindent...

Az asszony megremegett és vaczogó fogakkal törölte:

— Mi... mindent...
Az ura csöndesen bólintott a fejével:

— No igen... Hisz, hála a véletlennek, abban a pillanatban értem oda... Bár hamarabb jöttem volna egy perczel... akkor nyakon is csíphettem volna az utonállót... De úgy futott, mint a nyúl... Hanem a zsákmányát, azt eldobta... Nézd...

És odamutatta az asszonynak a karkötőt, meg a nyakláncot.

Ez fölsikoltott. A szemét, mintha villám fénye érte volna, lecsukta. Egy pillanattal halott mozdulatlanságban fekiadt, aztán halkan elfulladó hangon susogta:

— És más...? más...?
Az ura tompa hangon felelt:

— Más?... Mást nem találtam!... Mást nem!

Hirtelen meglélekült a hangja:
— Különben az ördög törődik mással! Ezt se bántam volna! A fő az, hogy te... te megszabadultál édes!

Az asszony egy szót se szólt. Csak csöndesen odahúzta az ura kezét a szájához és rátapasztotta az ajkát erősen, forró és lecsukott szempillái alól némán, de sűrűn áradt a könny. Oly görcsösen fogta a férfi kezét, hogy ez nem tudta kiszabadítani. Csöndesen dühnyögte:

— No... No... Kis bolond...
És szeretett volna mosolyogni, de nem tudott... Félrefordította a fejét és zavaros érzelmi ködéből a professzor éles vonású, okos arca sugárzott rá diadalmas, kissé gúnyos és kegyetlen mosollyal keskeny ajkán. És igazán nem tudta, mit érezzen: hálát, szemrehányást, örömet vagy szomorúságot?...

HAMVAZÓ SZERDA. — Pólya Tibor rajza.

1. Gróf Batthyány Andrée. — 2. Gróf Zay Ella. — 3. Schiller Ella. — 4. Kelen Emmi. — 5. Sándor Emke. — 6. Bárány Piret Erzsébet. — 7. Kelemen Lilly. — 8. Szemző Ilonka. — 9. Fock Mária. — 10. Deák Adrienne. — 11. Koltay Lola. — 12. Deák Betty.

TÁNCZOSNŐK AZ IDEI FARSANGON. — Az 1-3, 5-7, 11 számú Strelisky, a 4, 8, 9 számú Uher, a 10 és 12 számú Gossleth és fia főlvételei.

1. Bárány Ghillány Piroška. — 2. Cséry Ida. — 3. Bárány Ghillány Sárka. — 4. Gróf Edelsheim-Gyulay Lili. — 5. Gaudernak Irén. — 6. Wahlbacher Margit. — 7. Zimmer Manca. — 8. Schlauch Magdy. — 9. Kálmán Sárka. — 10. Schwanda Margit. — 11. Cséry Sárka. — 12. Gaudernak Olga.

TÁNCZOSNŐK AZ IDEI FARSANGON. — Gossleth és fia főlvételei.

A LONDONI SHAKESPEARE-BÁLRAÓL. (Shakespeare korából és darabjaiból vett jelmezek.)

ÚJDIVATÚ JELMEZBÁLOK.

Ha a társaság életét figyelve, mindössze csak azt vesszük észre, hogy a mulatságok között minden megmagyarázható ok nélkül most ez, most amaz a kapósabb, akkor ez magában véve nem érdemes sok szóra. De mikor azt látjuk, hogy az izlés valami folyamatos és tudatos tendenciával tör egy-egy cél felé, még a mulatságokban is, akkor egyszerre érdekesebbé és a szórakozás érdekesebbé válik a dolog, kivált ha az a cél, a mi felé törnek, jó és ha az izlés megváltozása annak javulását jelzi.

Ilyen nagy, és határozottan jó irányban való változás állott be mind a londoni, mind a párisi társaság izlésében a *jelmezbálokra* nézve.

Ne tagadjuk, jelmezek öltözni mindig mindenki szeretett, a kibén csak egy is megvan e közül a három szeretetreméltó sajtóság közül: képzelt erő, kedély és költői érzék. Csak az ezeknek hijával levő száraz lelkek találhatták ki azt a fanyar mondatot: «Komoly embernek nem való az ilyen komédiázás.» Ohó! Álljunk csak meg. A komoly ember ugy-e az, a ki a *munkában* teljes erejével, teljes odaadásával dolgozik: de ha az ilyen «egész lelkű embereket ismerjük: a kiket Goethe olyan bölcsen nevez «ein ganzer Mensch»-nek, ezeket, ha szórakozás, *mulatság* közben figyeljük meg, azt látjuk rólok, hogy akkor viszont szintén egész lélekkel mennek bele a mulatságba és nem olyan se meleg se hideg módon, a mi a sekélyes emberek jellemzője.

Ha tehát valaki nem fanyar, száraz, prózai és nem fantázia nélkül való, egy szóval nem afele igazi gyalogjáró lélek, az bizony lehet a munkában igen-igen komoly és mégis szerethető a szórakozások közül pl. a jelmezek öltözését. Láttuk ezt itt tavaly Londonban, mikor az angol kormány tagjai, aztán a lordok házában sok tagja nemcsak hogy jelmezek jelent meg a Shakespeare-bálon, hanem a bált megelőző néhány próba fázisában is készségeken alávetette magát, hogy mozgása, tartása, a köpeny, sisak, kalap, korona vagy fegyver helyesen való hordozása révén is egészen bele illő legyen a keretbe.

Shakespeare-bál! Lám, ennek a szónak a leírásával mindjárt a kellős közepébe jutottam annak a magyarázatnak, hogy a legutolsó néhány év jelmezbáloin, — különösen az igazán jó társaság körében tartott jelmezbálok — miben különböznek a régiektől.

Jelmezbál! Ha ezt a szót kimondjuk, rögtön a legutóbbi forrattal áll előttünk minden korok és minden országok népének. Idő szerint és hely szerint egyaránt válogatás nélkül toborozták össze a régi jelmezbálok a maguk vendégseregét. Eszkimók szicíliai halászlányokkal táncoltak, ó-kori görögök a telefont, az aeroplánt ábrázoló hölgyekkel; római harcok rócok markizokkal, királyok, kártyavető cigányok, kéményseprők, empire udvarhölgyek néha egy és ugyanazon coloneban táncoltak valamennyien.

Ma a legegánsabb jelmezbáloknak mind-

nek van valami alaphangja, alapjellege. A túlságig ismert, konvencionális virágjelmezek, míg a «hajnal-essilagok», «tavaszok», «nyarak», «zene», «festés», stb. jelmezek egyre jobban kimennek a divatból, mert, valljuk meg, ezekben nyilatkozott meg rendszeren a legtöbb tökéletlenség és a legkevésbé eszme. Mert pl. egy rózsákkal roskadásig tele varrott ruha éppen oly kevéssé «a nyár» vagy «a rózsák», mint a hogy nem valami briliáns jelképezője a *zenének* az, a kinek a ruháján a kóta öt vonala fut végig, a fején pedig egy nagy violinkulcs ágaskodik, míg a szomszédnője «festészet»-nek álmódja magát, mert a fejdíszét egy félrekapott paletta és egy csomó ecset alkotják.

Mindez bizony eltávozott az izléstelenségek csoportjába, a sarga berlini-pamut kanári madarakkal, a zsenília majmokkal és sok más egyébvel együtt.

A kortörténeti jelmez az, a melyben igazán művészi dolgot lehet alkotni és a kik a praktikus oldalát is megvizsgálták a dolognak, rájöttek, hogy ha ezekhez valami szép és jó kelmét vesznek, legyen az finom, lágy posztó, krepp, bársony, vagy selyem, mindig jobban felhasználható, mint a fantasztikus kellek, a miket a fönebb emlegetett jelmezek tettek szükségessé.

Gyönyörű példái voltak az ilyen egyféle jellegű báloknak Londonban pl. a *Képbál* (Picture ball). Ebben az ismerősök egy-egy csoportja csupa egyiptominak, a másik csupa arabnak, görögnek, renaissance kor beli olaszoknak, Erzsébet korabeli angolnak öltözött. Az egész csoport felvonult a színpadra és ott valóságos előképet alkotott. Csak mikor a közönség már kigyönyörködte magát a színek harmoniájában, a jelmezek korhű voltában, akkor adta át a csoport a helyet másnak.

Az mondhatná rá valaki, hogy de hiszen így megint csak sokféle kor és nemzet jelmeze volt együtt a teremben. Igaz, de tervszerűség mégis volt legalább húsz-húsz vendég összetartozásában és így az estének egy részén legalább csak az összetartozók voltak együtt.

A másik nagy sikere a londoni újdivatú jelmezbáloknak a pár hónappal ezelőtt lezajlott «Ezeregyéjszakai bál» volt, a melyen csupa keleti ruhában jelentek meg; — a harmadik pedig; — talán mindnél szebb, mert eszmében gazdagabb volt a Shakespeare-bál.

Központja volt az egésznek a Shakespeare korabeli udvar. Vörös hajával, sápadt arcával, jellemzetes Tudor ruhájában ott volt Erzsébet királyné; — kancellári bársony talárban Francis Bacon, Verulamii lord; — gyönyörű udvari öltözetben az irországi alkirály, gróf Essex; aztán Leicester, Walter Raleigh. És ott volt az udvar alakjai közt maga Shakespeare is.

Ezek foglaltak helyet a báterem emelvényén; azután elvonultak előttük csoportosan a Shakespeare-színművek hősei. Lear király és három leánya; — a barnaarcú mór vezér, Othello és aranyhajú hitvese, Desdemona; — talpig fekete bársonyban Hamlet dán királyi, mellette hú barátja, Horatio, majd a virágfüzérés

Ofélia, utána sötét bársonyban, aranyos fehér fátýallal Hamlet anyja. Ujra más csoport jött: bíbor baldachin alatt, egyiptomi rabszolgák kíséretével Kleopatra királyné. Majd a vigjátéki alakok: Titania tündér királyné, Hippolyta, az amazon, meg a két szép görög leány Hermia és Helena a két görög ifjával, mind a Szentiványi álomból, a honnan a pajkos manó, Puck is eljött a bábra meg a számárfejú Zuboly takács is.

Elképzelhetetlen érdekességet kölcsönöz az olyan bálnak, mely egy-egy író műveiből választja a jelmezeket, az ha pl. a vendégek egyenként, vagy csoportosan vonulnak fel az emelvényre és a közönségnek kell kitalálnia, kit ábrázolnak.

Gyakran két-három díjat is tűznek ki a legjobb (nem a legfényesebb!) jelmezre. Hogy mennyire a jellemző volta a ruhának az, a mit jutalmaznak, azt mutatja az is, hogy egy privát társaság nagy Shakespeare jelmezestéjén az első díjat Aubrey, a paraszt majoros leány jelmeze nyerte.

Ugyanilyen nagyszerű báljai (kisebbség és nagyobbak, fényesebbek és egyszerűbbek) voltak az angol társaságnak az örökké népszerű Dickens egésze alatt. Ugy-e, a mint a nevet kimondjuk, rögtön sorakoznak előttünk gyöngyszürke selyem ruhájában, élete őszének finom szépségében Miss Trotwood, a Copperfield David nagynéje, aztán tetőtől-talpig furcsa ruházatában Micawber úr; vagy a század eleji angol gavallérok öltözetében Pickwick úr és három barátja; fehér csipke ruhájában, göndör arany hajával a kis Dóra, sötét fűrtelével, menyasszonyi ruhában délcegz hajós-szerelmese oldalán a bájos Dombey Florence és így tovább. Angol lélekhez persze közel áll mindez. De hiszen álljanak is minden nemzethez a maga írói a legközelebb.

Magyar jelmezbáloknak például kell-e gazdagabb képtár azoknak a csodás plaszticitással megrajzolt (és ruházatban is részletesen leírt) alakok galériájánál, melyek révén gyönyörű Jókai bált lehetne adni. Arany János nem kevésbé remek csoportokat idéz fel lelkünkben: a hun király egész udvarával; Nagy Lajos udvarával és balladáinak mindnyájunk lelkében élő alakjaival.

A régi jelmezbálok farsangvégi komédiájából mintha kinőtt volna a világ, de az olyan jelmezbálok rendezése, a melyhez egy kis tanulmány, gondolkodás, szervezkedés, együtt munkálkodás kell, ez annyival jobban illik hozzá ma már.

Hogy pedig az ilyen ruhákat költséges jelmezsabóknak kellene adni? Dehogyan. Angliában a mérsékelt vagyoni középosztály mind az e célra kapható szabásminták szerint, mérsékelt díjazású varrónővel, szabóval varratja a jelmezeit; nem egy igen sikerült estére ott-hon készültek a jelmezek; és még az is, hogy mind ennek révén egész kortörténeti tudásra tesz szert egy egész csoportja a társaságnak, olyan nyereség, a mi nem mulik el a bál éjszaka lezajlásával.

Gineverné Győri Ilona.

AZ ALBÁN FEJEDELEM.

(Wied Vilmos herceg.)

Oroszország egy századév háborúival nem hódíthatott földet a Balkánon s nem ültethetett orosz herceget a Balkán trónjaira. Utóljára Battenberg Sándor bolgár fejedelem elűzése után tett kísérletet, s Dadián mingreliai herceget, a csár alattvalóját akarta Bolgárország trónjára ültetni. Az orosz szándék ezáltal is szemközt találta magával az egyesült Európa akaratát, s a bolgár trón Köburg Ferdinánd hercegnek jutott. Németország e tekintetben több szerencsével járt. Helyzete könnyebb volt, mert területi hódítás szándékának gyanuja már földrajzi fekvésénél fogva nem férhetett hozzá. A német s különösen a porosz politika más úton igyekezett kielégíteni hatalmi törekvéseit a nem német országokban. A porosz-francia háború is azért tört ki, mert az öreg Vilmos király a Hohenzollern katolikus ágának egyik herceget, Lipót herceget, Hohenzollern Károlynak a mostani román királynak testvéréjét akarta Spanyolország trónjára ültetni. A mi nem sikerült az Atlanti-Oceán partján, fokozott mértékben sikerült a Balkán-félsziget kisebb, de az európai politika nézőpontjából mégis jelentékeny országaiban. A Hohenzollern-törzsök származott román király után Szász Köburg-Gothai Ferdinánd foglalta el a második balkáni, a bolgár fejedelmi trónt, s most a harmadik német herceg teszi fejére a Balkán legifjabb államának Albániának fejedelmi koronáját. Germán eredetű Görögország dinasztája is, a mostani görög királyt pedig azonkívül szoros rokon kötelek fűzi a német császári családhoz is. Zsófia görög királyné testvérhuga a most uralkodó II. Vilmos császárnak.

Wied Vilmos herceg, ki előreláthatólag e hét közepén száll partra Durrazóban, az új Albánia fővárosában, a német császári háznak szintén közelálló rokona. Nagyjánya, Lujza porosz hercegnő, I. Vilmos császárnak testvérhuga volt. E származásának révén az új

albán fejedelem a porosz vér mellett az orániai család véréit is egyesíti magában. Anyja németalföldi hercegnő, Frigyes németalföldi herceg leánya volt. A Wied-család így a németalföldi trónhoz is közel áll. A luxemburgi hercegségi trónhoz való közelségét is szoros rokon kötelek állapítja meg. Az uralkodó dinasztia most Németalföldön férfiágon kihalt, s a koronát női uralkodó viseli. Előkelő családi összeköttetéseit kiegészíti még a most uralkodó orosz csárral való rokonsága, mert nagyanyjának testvérét, Sarolta porosz hercegnőt, I. Miklós orosz csár, a mostani cárnak dédapja vette feleségül. A román királyi családdal való rokonsága eléggé ismeretes: Erzsébet román királyné, leánykori nevén Wied Paulina Erzsébet hercegnő nagynéje az új fejedelemnek.

Nagyon régi és erős germán törzs a Wied hercegek törzse. Már a XI. század végének német urai között is találkozzunk e család nevével. A Wiedek története eléggé változatos. A család két ízben hal ki fiágon s mind a kétszer megújódik. Az első ily rázkódtatás 1243-ban éri utól. Ekkor az utolsó Wied gróf leánya és örököse Isenburg Brunó grófhöz megy feleségül; a férj leveti saját családi nevét és a Wied nevet veszi fel. Kétszáz évig virul ez az új Wied-grófi család, s fiágon is-

mét magvaszakad. Ekkor Runkel Detre gróf veszi feleségül a család női örökösét s veszi fel egyben a Wied nevet. Azóta a Wied-család bővelkedik erős és katonás férfiakban. Oly nagy volt az életerő ebben a családban, hogy a XVII. század utolsó éveiben két ágra szakad, a neu-wiedi Wiedek és a Wied-Runkelék ágára. Az előbbi ág volt az életerősebb, s 1824-ben, mikor a Wied-Runkel-ház kihalt, a neu-wiedi ág lett a család minden birtokának ura, a neu-wiedi melléknevet pedig levette s mint Wied-család virult tovább. Virult, de már nem uralkodott, mert az 1808-iki bécsi kongresszus mediátizálta az addig fejedelmi Wied nemzetséget, a Wied hercegség megszűnt, beolvadt Poroszországba. De a Wied-család az uralkodó fejedelmi házakkal egyenrangú, ebenbürtig maradt.

Az új albán fejedelem családja vallásra nézve evangélikus. A reformáció kora előtt híres volt katolikus vallási buzgalomról. A német földön nem egy Wied foglalta el akkor a leghatalmasabb érseki és püspöki székeket. Wied Herman volt Köln érseke, mikor a harc a reformáció ellen kigyúlt. Eleinte Luther ellensége volt, de utóbb Melancthon barátja lett s oly hathatósan védte Luther követőit, hogy a római szentszék elmozdította érseki állásából. A család végzetül elszakadt a katolikus anyaszentegyházról és az evangélikus hitvallásra tért át.

Az ősi Wied-nemzetségnek most hat férfi és négy nőtagja van. A család feje Frigyes herceg, az albán fejedelem testvérhuga. Két fia, két testvéröccse s egy unokája van. Az utóbbi az albán fejedelem másodsülött gyermeke s majdan trónörököse: Carol Viktor herceg, ki Potsdamban született s ez év május 19-ikén lesz egy éves. Az öt Wied-hercegnő egyike, mint említettük, Erzsébet román királyné. Egy leánya van Vilmos hercegnőnek: Mária Eleonóra hercegnő, ki most lett négy éves és két leánya van Viktor hercegnőnek, Vilmos herceg testvéröccsénél.

Az albán fejedelem március 26-án kihet-

Wied herceg Bécsben. — Az első sorban balról jobbra: Krobotin hadügyminiszter, Koletsi püspök, gróf Berchthold külügyminiszter, Wied herceg, Berchthold grófné, Avarna herceg olasz nagykövet, Kuiler altengernagy, Schönburg-Hartenstein herceg.

Wied herceg gróf Berchthold külügyminiszterrel Bécsben.

Wied hercegné otthon.

leg Durazzóban üli meg harmincznyolczadik születése napját. Testi és szellemi képességekkel bőven megáldott férfinak mondják. Sokat tanult, de apja kitűnő gondot fordított a testi nevelésére is. Már ifjan a porosz hadsereg kötelékébe lépett. Stratégiai képzettségét, melyre az albán fejedelemnek szüksége lehet, a porosz nagy vezérkarban szerezte meg. Utóljára a porosz gárda-ülánus ezred századosa volt. Daliás, nagytermetű férfi, illő a harcziás albán nemzet élére. Nagynénje, a román királyné azt írja róla, hogy már jeni diák korában híres volt a nagy erejéről; mint fiatal tiszt félkézrel emelte a levegőbe bajtársait és tette le a földre. Romániában, ahol gyakran megfordult, a Lohengrin néven szokták emlegetni. Az embereket önkénytelenül a germán mondák hősére emlékeztette, mikor fehér katonai ruhájában és ezüst sisakjában megjelent Bukarest utcáin. Férfiai erejét s a katonaszkodásra való kedvét az őseitől örökölte, kik jelentékeny szerepet vittek Európa nagy háborúiban a harminczéves háborútól fogva. Voltak köztük többen, kik a porosz, voltak, kik az osztrák seregben hordozták a vezéri pálczát. Az osztrák katonai Mária Terézia-rend vitézei közt ketten vannak a Wied hercegi család tagjai közül, egy Wied Károly gróf pe-

dig Nagy Frigyes altábornagya volt s tragikus halállal halt meg: buskomorságának rohamában öngyilkos kézzel oltotta ki életét vadászati közben. A család trónvesztése után sem éltek henye életet a Wiedek. Hermann Károly herceg, az új albán fejedelem nagyatyja, elismert s megbecsült filozófiai író volt, Wied Miksa herceg pedig bátor felfedező utazásairól vált nevezetessé. 1815 és 1835 közt bejárta Braziliát és Északamerika nyugati felét s könyveket adott ki nagy veszedelmek közt végzett kutatásainak eredményéről.

Az új fejedelem anyja Zsófia hercegnő, a Schönburg-Waldenburg hercegek dűsgazdag főágából származik. Romániához őt is a vérség szoros kötelékei fűzik. Anyja egy dűsgazdag román főember leánya volt s roppant értékű romániai uradalmakat hagyott elsőszülött fiára, Günter hercegre.

LILJECRONA OTTHONA.

Regény. (Folytatás.)

Irta Lagerlöf Selma. — Svéd eredetiből fordította L. B.

Így hát a tiszteletesné ismét felülkerekedett. A háziak megijedtek, hogy a tiszteletesné megsértették és végre is ők könyörögtek, hogy csak maradjon.

Az emeleti nagy teremben ismét ugyanazokat a kérdéseket kellett meghallgatnia és ugyanazt a feleletet adni, midőn körüljárt és üdvözölte mindazokat, a kik a falmentén álltak és várták az esküvőt. Egyszerre melege lett, pedig egész nap fázott. Végre midőn leült a diványra, csak akkor menekült meg a Maja Liza felőli kérdés-kösdősektől. A két legtekintélyesebb paraszt-asszony ült mellette és csendben voltak. Tudták, hogy mikor itt ülnek és ilyen ünnepléses dolgra, mint az esküvő várnak, nem illik feleselni.

Erezték, hogy két piros folt ég az arczán. De hogy mindenki csak hozzá fordult! A papnak lám békét hagytak kérdéseikkel. Azt hitték tán, hogy neki már nincs szava ebben?

Moreus Ulla, az egyházi felesége jelent meg az ajtóban. Odajött és köszöntötte. Na most jönnek újból a kérdések. Ő volt ugyanis Maja Liza egyik legjobb barátja. Úgy látszik, most nem gondolt Maja Lizával. Ő és az anyósa öltözötték a menyasszonyt. Most már készen vannak, de nem tudják... Bizony, jó volna, ha Raklitz asszony felmenne a szobába és utána nézne, hogy rendben van-e a menyasszonyi ruha.

A tiszteletesné tudta, hogy egész Värmlandban nem tud senki szebben parasztemenyasszonyt öltöztetni, mint Moreus Ulla és az anyósa. De ez szép dolog, hogy ők az ő véleményét akarják hallani.

Felment a szobába, a hol a menyasszony már teljesen felöltözve várta, hogy a násznép jöjjön és lekirássa. Itt csak virággal és diszítással tördtek. Valóságilag megkönnyebbülés volt számára olyan kérdésekre felelni, hogy jól van-e az aranyláncz fölötté, hogy tegyenek még több gyöngyszalagot a menyasszonyra, vagy hogy szép formája van-e a menyasszonykoronának, a mely mellett egész éjszaka üldögélt Moreus Ulla, hogy bevonja vörös és zöld selyemmel és aranypapírral. A legutolsó percig azt hitték, hogy jó lesz a régi korona és csak tegnap későn este jutott Ullának az eszébe, hogy hiszen ez lesz a legnagyobb lakodalom, a mit ezen a télen ülnek, így hát azonnal új koronát vágott ki és beborította.

A tiszteletesné mindegyiket dicsérte, úgy a régít, mint az újat.

Az öreg Moreus anyónak mégis aggodalma volt és nemsokára el is árulta a tiszteletes asszonynak, hogy mi bántja.

Hát hiszen örvendetes dolog, hogy Raklitz asszonynak tetszik a menyasszonyruha, de ő

mégis úgy gondolja, hogy nem ér az egész semmit, ha a menyasszonynak nem jön meg a jókedve. Nincs azon semmi öröm azt felékesíteni, a ki úgy tekint maga elé, mintha a vérpadra vinnék.

A menyasszony odafordult és néhány szót mondott, de alig hallották. Mit törődik ő azzal a sok cifrasággal, a mi rajta van, ha Maja Liza kisasszony nem jött el az esküvőre. Szászor is megígérte, hogy eljön és megnézi őt a menyasszonyruhában.

Erre hamarosan közbeszólt Moreus Ulla. Vidám, élénk hangja volt, mint azoknak az embereknak, a kik gyorsan felfogják a helyzetet és mindent el akarnak rendezni.

Persze hogy eljöhete Maja Liza egy órácskára a nagymamától. Szívesen küld majd kocsit érte. Hisz nem olyan hosszú az út.

Moreus anyó is mondott egy biztató szót.

— Bizony Maja Liza és Britta együtt konfirmáltak és azóta is mindig jó barátok maradtak.

A tiszteletesné felelete nem volt épen a legbarátságosabb.

— Jó, jó kedveseim, én azt hiszem, hogy nincs egy parasztlány sem a kerületben, a ki nem volna jó barátságban Maja Lizával.

Hátravetette a fejét és kiment a szobából. Így aztán senki sem szólt neki többet erről.

Minden vér a fejébe szállott. Ne higgyék, hogy észre nem vette, hogy csak azért csalogták fel az öltözöbe, hogy Maja Lizáról beszéljenek.

Az esküvő szép rendben megtörtént. A menyasszony tudta, hogy a násznép mostan csak arról szuttog, hogy milyen volt a szertartás közben. Az örömszülék és a nagyszülék jobban szerették volna, ha nem lett volna annyira kisírva.

Bezzeg, ha Maja Liza kisasszony eljött volna, akkor mindent mosolygó arccal csinált volna. Mennyit emlegette a papkisasszony, hogy menyire szeretné már mint menyasszonyt látni. Talán csak azért mondta, hogy bátorítsa. Most úgy érzi, mintha ezen napon egyetlen örömetől is megfosztották volna.

Az esküvés közben megfordult néhányszor és az ajtó felé nézett. Várta, hogy Maja Liza kisasszony egyszer csak be fog toppanni. Nem állhatta meg, hogy utána ne nézzen.

Hogy lehetnek az emberek oly kemény szívűek, hogy ilyen napon ezt az egyetlen kívánságát megtagadják. Könny szökött a szemébe, ha erre gondolt.

Midőn fölterítették a nagy patkóasztalt és a vendégek letelepedtek és hozzáfogtak a lakomához, nagy lett a vidámság körülöttük. Mindnyájan ettek, ittak és tréfálkoztak, csak egyedül ő volt elfogódott. Szó sem volt, hogy valami ételhez hozzányult volna. Ott ült és egy-két darabka kenyéret vágott, hogy úgy lássék, mintha ennék. Csak Maja Liza kisasszony eljött volna

hetséges, de rakoncátlan faj. Hegyi törzsei nagy gondot okoztak már a régi Rómának is, de az ókorban s a velenzeiek és az Anjouk uralmának idején nagy embereket adott Albánia a világnak. Az egyház története két albán eredetű pápát, több albán bíbort, a tudomány nem egy albán tudóst, a történelem nem egy nevezetes albán hadvezért, államférfiut ismer. Európa uralkodó családjai közül is nem egynek vannak albán ősei, a Habsburg-Lotharingen családnak is. Lotharingi Lipót herceg, Mária Terézia királynő apósa, anyai ágon Mantua hercegeitől s a Gonzagáktól származva, ősanját tisztelte abban a Thopia Angelina albán hercegnőben, ki Brankovics György szerb despota fiának, Brankovics István fejedelemnek felesége és Skanderbegnek, a kereszténység nagy albán hőseinek, Hunyadi János kortársának sógorja volt.

Az ifjú Wied herceg mindenesetre azzal az elhatározással megy Durazzóba, hogy új életre kelti Albániának rég elmúlt dicsőbb napjait. Szerinte tragikus nagyságu feladat ez, mert a mostani albánok merőben kezdetleges viszonyok közt élnek, s bizony nem állnak a civilizációnak sokkal magasabb fokán, mint az új fejedelem ősei, a régi germánok álltak.

ide! — gondolta. — Minden másképp lett volna. Mily könnyű lenne a szívem.

Megijedve nézett a völegényére, mert félt, hogy meghallotta. Úgy tetszett neki, mintha hangosan gondolkozott volna.

Egy kis idő múlva ismét csak eszébe jutott. Most már tudta, hogy hangosan morog: «Hej, hej, hogy Maja Liza kisasszony nem jöhetett el az esküvőre!»

— Mit is mondtál most magadban? — kérdezte a völegény.

De ő csak akaratlanul is ismételte: «Hej, hej, hogy Maja Liza kisasszony nem jöhetett el az esküvőre!»

A völegény jól tudta, hogy mennyi kérdésbe és könyörgésbe került, míg a gazdag parasztleány elhatározta, hogy hozzá megy. Már egyesek azt sutogták, hogy csak a nagyszülék kényszerítették és most, midőn a menyasszony ilyen arccal áll a lakodalmas asztalnál, most fog csak igazában megindulni a szóbészéd. Figyelmeztette hát. Az még sem illik, hogy így viselkedik. A papkisasszonynyal majd találkozhatik másnap.

A menyasszony csak nem hallgatott rá. Ott ült és kenyérhajat vagdalt és időnkint fel-fel-sóhajtott. «Hej, hej, hogy nem láthat engem mint menyasszonyt Maja Liza kisasszony!»

A völegény megpróbálta, hogy meggyőzze.

— Ugyan mit csinálsz ilyen nagy dolgot az egészből! — mondotta. — Azt hiszed, Maja Liza kisasszony sokat törődik veled? Jól tudjuk, hogy az uraságok mily sokra becsülnék minket parasztokat.

Erre a menyasszony hirtelen feléje fordult.

— Nem beszéljél így, ha tudnál valamit. Nem ülnél itt, a hol most ülsz, ha a papkisasszony nem beszélt volna az érdekében, mert azt hitte, hogy jó lélekkel leszel irántam.

Most aztán elhallgatott a völegény. Midőn a szembeülők beszélni akartak vele, hangosan kellett szólniok, míg meghallotta.

Ezen már nem segíthettek, hogy mindenki észre ne vegye, a ki csak az asztalnál ült. Csöndben lettek és aggódva pillantottak az új pár felé.

Épen midőn mindnyájan aggodalmas arccal hallgattak, fordult a völegény a menyasszonyhoz. «Hacsak ezért vagy olyan szomorú, — mondotta — ezen könnyen segíthetünk. Vagyok még olyan legény és kiviszem, hogy megláthat téged mint menyasszonyt Maja Liza kisasszony!»

Nagyt nézett rá és megértette, hogy komolyan gondolja.

«Sohasem fogom elfelejteni, hogy te oly jó szívvel vagy irántam és segíteni akarsz.» És egyszerre földerült az arca és egészen más volt, mint az előbb.

A papkisasszony Lövdalában a kemence előtt ült és sirt.

A könnyek csak úgy patakzottak szeméből

A társaság egy része a lomnici palota-szálló előtt.

Semsey Andor Pulszky Garibaldival, a kassa-oderbergi vasút vezérigazgatójával Széplakon.

A MAGYAR ÉS OSZTRÁK VASÚTIGAZGATÓK KIRÁNDULÁSA A TÁTRÁBA BUDAPESTI GYÜLÉSÜK UTÁN. — Jelfy Gyula fővétel.

Nem tudta visszatartani. Pedig megpróbálta, mert még sem szép dolog, hogy a cselédség azt gondolja, hogy csak azért itt ül és sir, mert itthon kellett maradnia, míg édes apa és anyja elmentek és mulatnak.

Pedig nem is ez volt, a mi elsomorította, nem, nem ez volt, hanem az keserítette el, hogy nem tarthatta meg Británának adott szavát. Hej, mennyit beszéltek ők ketten erről a nagy lakodalomról! Británának ugyan nem nagy öröme tellett a völegényben és csak a bátorította, midőn a papkisasszony azt mondta, hogy úgy örül, hogy megláthatja majd a menyasszonyruhában.

Így hát volt oka a sírásra. Annnyira rosszul esett neki, hogy megcsalata Britnát.

De csodálatos. Úgy tetszett, mintha szánkócsengést és lödögést hallana. És hegedűszót, most már csak nem tévedhet.

Mindig világosabb és világosabb lett. Biztos, hogy hallott valamit. Ugyan honnan jöhet?

Midőn egy órával eltelte meggyújtotta a tüzet, sötét éjszaka volt kint. Most a tűz elégett és sötét volt a kamrában. Azalatt kint megvilágosodott. Kiderült és kigultak a csillagok. Csillogni kezdett a hó a mezőn és a dér a fákon. Midőn az ablakhoz lépett, úgy tetszett mintha egy kivilágított terembe tekintene.

Egész világosan látta, hogy egy násznép közeledik a fasorban a hátsó udvaron a régi házak között. Az első szánkón a zenészek ültek álluk alatt a hegedűvel és teljes erőből húzták a vonókat. A másodikon a menyasszony és a völegény és a menyasszony nem engedett kendőt teríteni a fejére, hanem ragyogtatta koronáját a hófényben. Azután szánkó, szánkó után jött a násznéppel. Megismerte még Moreus keresztstyés fehér lovát, a gondnok vörös szánkóját és...

Egyszerre káprázni kezdett a szeme. Le kellett ülnie az ablak melletti székre. Nem tudta megérteni, hogy mi lehet. Miért jön a násznép Lövből ide, az úres paptanyára?

Talán csak úgy képzelte, mert gondolatai egész nap ott jártak a lakodalmon.

Hallotta, a mint megállt a lépcsőnél, a pitvarjátó kinyíltott és a násznép betódult a házba. De már ő csak el nem mozdul innen.

Nem mintha félne. Hanem az olyan bosszantó, ha most kimenne, hogy fogadja őket és nem találja senkit sem!

Most már a nagyszobában voltak és kinyitották a kamara felé az ajtót.

A zenészek jöttek legelőször. Azután Moreus sekrestyés Ullával a karján. Azután a menyasszony és a völegény, két vöfély világitott háromágú gyertyatartóval és azután jött az egész csapat fiatalok, lányok és legények.

Midőn mindnyájan már bejöttek. Öster Jan és társai felhagytak a játszással és Moreus sek-

restyés a papkisasszony elé lépett és egy kis beszédet mondott. Hát úgy történt a dolog, hogy Britta mindenáron azt akarta, hogy a papkisasszony megláthassa, milyen szép mint menyasszony és férjével együtt ide akartak jönni, de erre ő meg a többiek azt gondolták, hogy az nem lesz nagy öröm, ha csak a menyasszonyt láthatja, nem pedig az egész násznépet, így hát eljöttek ide valamennyien, a kik nem voltak álmosak a násztrakoma után.

A papkisasszony, mióta mostohája volt, mindig rossz ruhában járt. De most elfelejtette, mert az öröm, hogy ide jöttek, egészen fölvidámította.

Igaz volt, a mit beszéltek a lövdalai papkisasszonyokról, hogy megbabonázzák az embereket. Az ember igazán el sem tudja képzelni, hogyan történt, hanem mikor megölelte a menyasszonyt és kezet fogott a völegénnyel és a többiekkel, úgy érezték, hogy csak most jött meg az igazi lakodalmi-kezd.

Lám, a papkisasszony elütte szívéből a gondot és vidám lett, úgy érezték, mint a többiek: «Nincs szebb dolog az életnél. Nem igaz, hogy nehéz és gondterhes. Egyedül csak szép.»

Nem kellett más, mint hogy a papkisasszony ránézett a menyasszonyra, megdicsérte a koronát és az egész menyasszonyi ruhát, ime egyszerre fölnyílt a szemük. Eddig nem is vették észre, hogy milyen szép.

Midőn pedig odafordult a völegényhez és megköszönte, hogy eljött ide Britnával és szerencsét kívánt neki a feleségéhez, egyszerre előtte is megvilágosodott valami. Megértette, hogy nemcsak a legnagyobb udvart kapta Lövből, hanem a legjobb leányzót is.

Hogy mit mondott Britnának, azt nem hallhatták, de észrevehették később Britnát, hogy olyasmi volt, a mire szüksége volt, hogy egész nap vidám maradjon.

Az élelt, a mit magukkal hoztak, fölterítették, mert azt akarták, hogy ő is kóstolja meg a lakodalmi fogásokat. Mindent nagyon izletesnek találta, de addig nem akart enni, míg vissza nem mennek. Jól tudta, hogy nem sokáig maradhatnak. Csodálatos volt, hogy ez egyáltalán így történt.

Ulla elbeszélte, hogy felhasználta a jó alkalmat és a lakoma után rögtön megszökötte. Az öregek elfáradva leültek és egy kis szunyókálás után vágtak. Senki nem tudott róla, csak mikor már a fiatalok messze voltak. De most haza kell menniök, csak még a menyasszony táncoljon egy kört a szobában Maja Lizával.

Bementek hát a nagyszobába és a násznép a fal mellé sorakozott nézni a táncot. Öster Jan, a muzsikus, ráhúzott egy polkára és a menyasszony, meg a papkisasszony tova keringtek.

(Folytatása következik.)

IRODALOM ÉS MŰVÉSZET.

Kemény Zsigmond hátrahagyott munkái. Irodalmunk kincsének jelentékeny gazdagodása az a könyv, a melyben báró Kemény Zsigmond eddig ismeretlen, illetőleg végleg elveszettek hitt munkái kerülnek napvilágra. A könyvet Papp Ferenc adta ki, a kinek szerencsés véletlen juttatta kezébe a nagy író eddig lappangott kéziratait: életrajzi adatok kutatása közben járt a Maros mentén és a Mezősége s Pusztakamarásra érve, a hol Kemény tudvalegőlete szomorú végnapjait töltötte s a hol meg is halt, Kemény Anna bárónő mutatta meg neki a családi levéltárban azt a terjedelmes irat-csomagot, a mely az író hátrahagyott munkáit tartalmazza. Az iratok alighanem sokáig heverhettek padláson vagy más nem nekik való helyen, mert sok nyoma van rajtuk az időjárás viszontagságainak és az egerek pusztító munkájának. Nyilván sokáig nem volt, a ki figyelmes szemmel megvizsgálta volna őket s észrevette volna becsület. Ennek tulajdonítható, hogy az iratok nagy össze-visszaságban voltak, csak ügygyel-bajjal lehetett az összetartozó íveket és lapokat összeállítani s a munka végén kiderült, hogy csupa töredék darabokat tartalmaznak, — töredékben vannak meg olyanok is, melyekről egykorú följegyzések mint teljesen kész művekről emlékeznek meg. Kemény hat művének maradtak fenn kisebb-nagyobb részletei. Az első az *Isabella királyné és a remete* című regény, a melynek háttéré Erdély Izabella királyné korában való története, tragikai főalakja Martinuzzi s tárgya tulajdonképen a genáilis paulinus barát küzdelme a királynéval nagy perspektívájú politikai tervei érdekében. Ez a regény csak egyes részeiben maradt fenn, de a szövegéből s a hozzá írt s szintén fennmaradt függelékekből rekonstruálni lehet kompozíciójának fővonásait, tragikai történetének kifejtése módját.

A másik az *Élet és óránd* című regény, Kemény egyetlen nem magyar tárgyú munkája, mely Camoens, a portugál költő életét foglalja eslekvénybe. Ez maradt fenn a legteljesebben, úgy hogy csaknem hézag nélkül foglalt alkothattunk róla; már megjelent a *Budapesti Szemle* tavalyi évfolyamában s már akkor is nagy figyelmet keltett. A harmadik mű egy kisebb töredék a *Hirlap-szerkesztő naplója* című regényből, alig néhány lapra terjedő darab, a melyből alig tudni meg többet, mint hogy Kemény Erdélynek a negyven éveken való politikai mozgalmait és állapotait akarta rajzolni. Bizonyos rokonsághan áll az író *Férfj és nő* című ismert regényével, a melybe az egykor teljesen elkészült fiatalabbkori munka egyes részeit valószínűleg bele is dolgozta s talán ezért is maradt fenn oly kevés belőle. A negyedik mű *Historiai töredék* című történelmi tanulmányból való, mely Erdély történetének különösen Mátyás király halálától Martinuzzi haláláig terjedő szakát rajzolja meg, — valószínűleg mellékterménye Kemény *Isabella királyné és a remete* és *Zord idő* című regényében folytatott történelmi tanulmányainak. Politikai irodalmunk szempontjából nagyon érdekes az ötödik mű, a mely Kemény legnagyobb politikai tanulmányának, a *Korlekedés és ellenszerei* címűnek első tervrajza. A hatodik mű végül egy *Anna* nevű drámai költeménynek, Kemény egyetlen ismert verses munkájának egy kisebb darabja. Ezek a csonka, rész-

ben törmelék művek úgy hatnak — hogy kiadjuk egy képét ismételtük — mint egy-egy nagyszerű régi épület romjai, itt-ott le van töredéve róluk egy darab, kidől egy-egy fal, beomlott a tető, de azért a nagyszerű művek áhítatát keltik a szemlélőben s legalább a két első regény-töredék ügy-szólván teljesen, minden főbb vonásában adja Kemény nagyszerű írói egységét és világnézetének irradalmunkban máig is páratlanul álló nagyszabású voltát. Sajnáljuk, hogy annak idején a kéziratok nem jutottak gondosabb kezre s nem maradtak fenn teljesen, de nagyobb az öröme az, hogy így is napvilágra kerültek. Legnagyobb becsület az adja meg, hogy nagy mennyiségű és igen nyomós anyaggal járunk hozzá Kemény gondolatvilágának ismeretéhez meg gazdagabbunk mutatják a magyar irodalom egyik leggazdagabb elméjét, mint a milyennek eddig ismertük. A töredékek kiadója, Papp Ferenc elismerésre méltó gondossággal és szeretettel végezte munkáját, melyet kutatói szerencséje elébe szabott. A töredék írók összeállítását is nagy gondossággal és sok ismeretrel kívánt, sajtó alá rendezésük nem különben. Papp Ferenc részletes tájékoztató bevezetéseket írt az egyes művekről, melyek valóságos tanulmányokká szélesednek ki s sok tekintetben máris hasznosítják az újonnan felfedezett anyagot. Az író Kemény kiváló ismerőjének és jó tollú stílusának bizonyítja magát a tanulmányokban; a filológus gondosságát — a mi ritka eset — egyesíteni tudja a világos és nem egyszer szines tollú írói élelnek előadásával. Olyan könyvet adott kezünkbe, melyben minden tekintetben örömeink telthetik.

Munkácsy. Nagy művésznőről, kinek az impresszionizmus támadásai után, most egyre nő a becsülete művészek és műértők előtt. Érdemes kis könyvet írt Feleky Géza. Úgyes, gondolatokban és megfigyelésekben gazdag könyvecské, megvannak benne mindazok a jó tulajdonságok és fogatkozások, melyeket Feleky egyéb munkáiból ismerünk. Művészeti tájékozottsága széleskörű és sokoldalú, a műtörténeti analógiák és megvilágosító példák mindig a kezügyében vannak s ezen a módon sok új szempontból világítja meg Munkácsy fejlődését és művészetét. Határozottan érdemes például, hogy rámutat Munkácsy antiodiakta-szerű tanulmányainak, a magyar művészt jellemző hagyománytanúságnak szerepére Munkácsy művészetében; a művész az egyik nemzedék technikái és egyéb eredményeit a másik nemzedékre átörökítő hagyomány híján igen sokszor újonnan

kell, hogy felfedezzen bizonyos olyan dolgokat, melyeket a régi nagy művészek már rég felfedeztek s ez, ha bizonyos tekintetben korlátozza is munkáját, más tekintetben erejévé válik, új, eredeti színbe vonja a régi, ismert dolgot. Érdemes az is, a mit Munkácsy színéről mond s a művész egyes képeinek leírásaiban is sok talált megfigyelést olvasunk, bár itt már jobban felénk egy-egy hibát: a túlsok szóval való jellemzés és az emlékezetbe toltó műtörténeti asszociációk túlságosan készséges felhasználása. A kis könyv hibái nagyobbára ilyen szerkezeti hibák s a mit mond, az legtöbbször talált, sokszor érdekes és eredeti módon megfigyelt dolog, de nem mindig lett volna okvetlenül szükséges épen itt és épen ebben a kapcsolatban elmondani. A tömörség és a mondánivaló logikailag következetes felépítése épen az ilyen essay-szerű tárgyalásban a legfontosabb dolgok. Ezt azonban talán megtegnulja a fiatal író, a hogy igen sok más dolgot megtegnul már. Munkácsy-könyvecskéje a javához tartozik annak, a mit nagy művésznőről írtak, minden érdeklődő sok tanulsággal olvashatja.

Helyes magyarság. *Simonyi Zsigmond* ily című munkája most már harmadik kiadásban jelenik meg. Az ily módon ma már közhasználatban levő könyv tulajdonképpen a mai korrek, vagy legalább általánosan annak tartott magyar beszéd és írás elveinek és szabályainak összefoglalása, sorra veszi a mondat szerkesztését, a szó és szóhasználat, a kiejtés és a helyesírás szabályait a helyes magyarság szempontjából s az általános szabályok után bók szótárba foglalja össze azokat a magyar szavakat, melyeket helytelenül szoktak használni és írni vagy a melyek helytelenül vannak képezve s a hiba feltüntetése mellett megadja a helyes formát vagy használatot. Benne van a szótárban a közkeletű idegen szavak helyes írásmódja is. Orthologus könyv, az orthologus nyelvi mozgalom elvi alapjain áll, de elég mértékű tartó s tartózkodik azoktól a túlzásoktól, melyek annak idején alkalmasok voltak az egész Orthologus-mozgalom kompromittálására. Ebben is, mint a nyelv minden kérdésében a nyelvet használó társadalom találta meg a helyes közepet a neologusok és orthologusok küzdelmei között, megtartotta, a mi a neologusok helyes vagy szükség-szerű volt, de egyben-másban használt vette az orthológia figyelmeztetéseknek is. Ma már hála Istennek kiment a divatból az a paczkázó hang, a melyen egykor túlhevű orthologusok legnagyobb költőinket és íróinkat is lezékéztették egy-egy sa-

hálytan forma, vagy szó miatt s megszünt a béka-egér-harez azok ellen a hibás képzésű neologus szavak ellen is, a melyekre szükségünk van, melyek beleygőkeresettek nyelvünkbe, törzset, ágakat, virágot hajtottak s a melyek helyett a neologusok sem tudtak használható helyes képzésű szavakat ajánlani és elfogadtatni. Az orthologusok diadalmasokdát a nyelvtudományban s nyelvünk pontos és beható tanulmányozásában szép eredményeket értek el, a gyakorlati nyelv használatában azonban a Gyulai Pál mérsékelt neologizáció győzött; legfeljebb ha itt-ott még látunk egy-egy irónknál némi orthologus sallangokat a tulajdonképpen neologus szerszámon. Simonyi könyve is ezt az állapotát mutatja nyelvünknek; helyes, hasznos és használható útbajazított annak számára, a kinek nyelvörzöke néha nem találja meg magától a helyes magyarság útját.

Mindszenty Gedeon költeményei. Vallásos költőben szegény irodalmunkban számot tesz Mindszenty Gedeon, a katolikusoknak Tárkányi Béla mellett legkiválóbb és legismertebb egyházi költője, kinek műveit sokféle olvasóak és citálják most is. Költészet szoros értelemben vett egyházi költészet, nem afféle szabad elmerülés a vallás misztikus rejtelmeibe, hanem az egyházi eszme és érzéskör motívumainak megszólaltatása, igazi papi költészet, egy hitéhez és ennek intézményeihez híven ragaszkodó lélek megnyilatkozása erősen papi színezettel. Zsolttörök, vallásos elmélek-dések, a vallásos érzésnek irodalmunkban hagyományos összességére a hazafiassal, ezek adják Mindszenty verseinek tárgykörét. Formai tekintetben körülbelül úgy viszonylik Aranyhoz, mint Tárkányi Vörösmartyhoz. Eszrevehető nála a nagyobb kortárs hatása, bár erősen érzik még a Vörösmarty-féle hagyomány is. Emléke mindenestre méltó a katolikus hívek emlékeztetésére s az egri egyházmegyei irodalmi egyesület jó dolgot művelt azzal, hogy most két gondosan összeállított kötetben kiadta költeményeit, rövid életrajzi előszóval s ezzel is felhívja a figyelmet érdekes és érdemes személyiségre.

A „Jó Pajtás” Sebők Zsigmond és Benedek Elek képes gyermeklapja legújabb, február 22-iki számába *Abrányi Emil* és *Várdi Antal* írtak verset, elbeszélés *Mikszáth Kálmán* az *ebeczi delutánok* című műve, *Sebők Zsigmond* folytatja *Az arany cipő*, *Benedek Elek* *Oh, szép ifjúdagom* című regényét, *Elek nagyapó* mesét mond farkas komáról, *Barta Ernő* kedves képet rajzolt, *Zsiga bácsi* két vak és süketnéma gyermekéről mond el

megható dolgokat. Mulatságos kutya-móka, a kis krónika rovat apróságai, a rejtvények, szerkesztői izenetek egészítik ki a szám gazdag tartalmát. A „Jó Pajtás”-t a Franklin-Társulat adja ki, előfizetési ára negyedévre 2 korona 50 fillér, félévre 5 korona, egész évre 10 korona, egyes szám ára 20 fillér. Mutatványszámot kívánatra ingyen küld a kiadóhivatal (IV. ker., Egyetem-utca 4.).

Új könyvek. *Kemény Zsigmond hátrahagyott munkái.* Sajtó alá rendezte, bevezetéssel és jegyzetekkel ellátta Papp Ferenc. Báró Kemény Zsigmond születése századik évfordulójára kiadja a Kisfaludy-Társaság. Budapest, Franklin-Társulat; ára 8 K.

Munkácsy. Irta Feleky Géza. (Eggenberger művész-könyvei.) Budapest, Eggenberger testvérek. Ára 2.50 K.

Helyes magyarság. A magyaros téma kézikönyve. Irta *Simonyi Zsigmond.* Harmadik, javított kiadás. Budapest, Singer és Wolfner; ára 3 K.

Mindszenty Gedeon költeményei. Kiadja az egri egyházmegyei irodalmi egyesület Eger. Két kötet; ára fűzve 5 K, vászonkötésben 6 K.

HALÁLOZÁSOK.

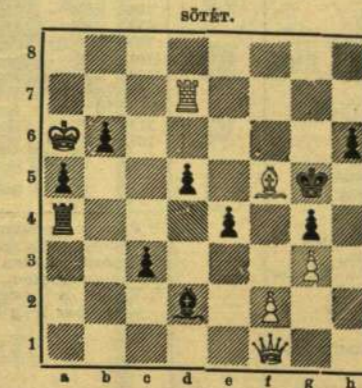
Elhunytak a közelebbi napokban: **LÁZITS LÁSZLÓ**, 91 éves korában Bogdásán. — **BÖHM GYULA**, nyug. címzetes állami számvevőszéki tanácsos, 80 éves korában Budapest. — **LAPFECZIG ANTAL**, Sopronmegyei törvényhatóságának tagja, Kaposvár rendezett tanácsú város képviselőtestületének tagja, 78 éves korában Kaposvárt. — **Id. LEIDENFROST AURÉL**, a volt lévai uradalom főbérőseinek egyik tagja, 73 éves korában Budapest. — **Dr. POLNITSCH ARTHUR**, nyug. ezredorvos tiszteleti megyei főorvos, Szepesmegyei törvényhatóság bizottságának és Lőcse szabad királyi város képviselőtestületének tagja, a Ferenc József-rend lovagja és a koronás arany érdemkereszt tulajdonosa, 66 éves korában Lőcsén. — **SZARVASI ARZÉN**, kir. tanácsos, a gyulai főállománykétség nyug. hivaltálfőnöke 59 éves korában. — **SIMON GYULA**, nyug. erdőtanácsos, 58 éves korában Kolozsvárott. — Csikszentmártoni Bocskor Ádám, Fogarasi megye árvasszéki elnöke, Fogarasi rendezett tanácsú város képviselőtestületének tagja, 56 éves korában Fogarason. — **EDER RÖBERT**, a kassa-oderbergi vasút nyug. főfelügyelője és az Országos Gőzkazánegyesület alelnöke, 56 éves korában Budapest. — **LENGYEL JÁNOS**,

vezérőrnagy, a vaskorona-rend lovagja, a 40. honvéd gyalogdandár parancsnoka, 55 éves korában Szatmárnémetiben. — **NAGY GYÖRGY**, posta- és táviró-felügyelő, 53 éves korában Budapest. — **BEDŐ BÉLA**, a Magyar Villamosági Részvénytársaság mérnöke Budapest. — **PAP JUSZTIÁN**, bányamérnök Komlón. — **MEISZNER JENŐ**, okl. mérnök, 27 éves korában Temesvárott. — **Főtisztelendő Mosolygó LAMBERT ADORJÁN**, jászvári premontrérendi kanonok, volt főgimnáziumi tanár, 43 éves korában Budapest.

Óz. PESTHY MIHÁLYNÉ, szül. Jakula Erzsébet, 60 éves korában Budapest. — **Óz. LECHNER JÁNACSNÉ**, szül. Mészár Mária, 51 éves korában Zsitvagyarmaton. — **FAY ANTALNÉ**, szül. Kubinyi Rózsa, 35 éves korában Rimaszombatban. — **BREUER ZOLTÁNNÉ**, szül. Petró Manca Makón. — **Baráthi Huszár EMILIA** nyolczvannolcz éves korában Örkényben.

SAKKJÁTÉK.

2888. számú feladvány Kubb A.-től, Szentpétevár.

Világos indul és a negyedik lépésre mattot ad.

A 2885. számú feladvány megfejtése Dr. Kálmány Gézáól.

Világos.	Sötét.	Világos.	a. Sötét.
1. B4-a4	Kb5-c5	1. ...	Kb5-a4
2. Fc3-d4	f stb.	2. Vg6-e8	f stb.
1. ...	He1-b3		
2. e2-b3	stb.		

Helyesen fejtették meg: Merényi Lajos. — Ludányi Antal. — A „Budapesti Sakk-kör”. — A „Budapesti III. ker. Sakk-kör” (Budapest). — Németh Péter (Csongor). — Kintzig Róbert (Fakert). — Hoffbauer Antal (Liptóvár). — Székely Jenő. — Mészay József. — A „Gyúri Sakk-kör” (Győr). — A „Zborói Társaság”. — A „Katolici Katholikus Kör”. — A „Duna-földéri Egyenlőségi kör”. — Csolnoki István (Hajdúhadháza). — A „Leibitzi Gazdasági Kaszinó”. — A „Csengeri Kaszinó”. — Liebel Dávid (Bajmok). — Lustyik János. — Szivák János (Alberti-Ira). — Patkó Imre (Talpas). — Szántó Lázló és Rónai Ignác (Zombor). — Molnár Henrik (Sopron). — János István (Annafalva). — Kiss Gábor (Nyíregyháza). — Timár Mihály (Erdőd).

Szerkesztői üzenetek.

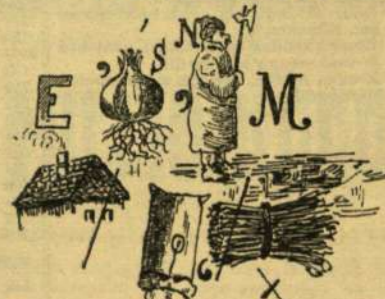
Életem jege. Én Bajazzo. Ezek bizony csupa banalitások, csaka, kopott motívumok ismétlései.

Álmodtam. Egészen kezdő munkája, a ki nem tudja megítélni, mi az ő ötlete, mi az irodalom kelléktárából való s csak dagadva tudja magát kifejezni.

Fohász a család napokhoz. Ez sem elég jelentékeny dolog arra, hogy közöljük. Nem volna semmi értelme annak, hogy olyan dolgait hozunk elősülk napvilágra, a melyeknek nincsen semmiféle súlya és nem vannak írójukra az olvasók figyelmét.

Vasárnap délután. Gyermekes, diákos vers, önképzőkörök szoktak ilyeneket bírálgni.

KÉPTALÁNY.

A „Vasárnapi Ujság” folyó évi 4-ik számában megjelent képtalány megfejtése: **Az idővel gazdálkodjál, mert nincs drágább kincsed annál.**

Felolós szerkesztő: **Hoitsy Pál.**

Szerkesztőségi iroda: Budapest, IV., Vármegye-u. 11. Kiadó-hivatal: Budapest, IV., Egyetem-utca 4.

SALVATOR a kiváló bőr- és lithiumos gyógyforrás, vese- és hólyagbajoknál, köszvénynél, cukorbetegségnél, vörhenynél, emésztési és lélegzési szervek hurutjainál kitűnő hatású. **SCHULTES ÁGOST** Széchenyi-utcai Salvatorforrás-Vállalat Budapest, V. Rudolf-rakparti 2.

Vegyen Schweizer's Selymet
Kérjenek minál a mi újdonságainkból fekete, fehér, vagy színesben: csipő, laposdás, chinos, ottóma, masszál stb. megvessze 120-cs. széles, méterje K. 1.30-tól kezdve, bárszín ruháknak, és blúzoknak, póló, kabátoknak és kárpokoknak, valamint blúzok varratlans és ruhák valódi svájci hímzéssel batist, gyapjú, és selyemben.
Mi csakis kocsakodott szőlő selymesábot árulunk, kárpokoknak, kárpokoknak, póta-költés, és vámmentesen s hátsz. (Dupla levdőbátyeg.)
Schweizer és Társa, Luzern U 23 (Svájcz)

CZIMBALOM
Legújabb szab. acélkeretűvel részlete is. Csodálatos, tisztá gramofon hangzó-gép 25 K s följebb. — **Hörk.** — **Fedák Sári, Király, Rózsa, Bercei, Bonci, Caruso-tól** legzebb hangzó-gép 2 korona 50 fillér. — **világhírű mestere Hegedűk** rek hű utáztatái Fuvolák, Türogatók, citerák, harmonikák, stb. — **Hörk. MOGYOROSSY GYULA** kir. szab. hangszergyár, Budapest, VII., Rákóczi-ut 71.

Gulliver
A prima **kaucsuk cipősarok** a **kaucsuk sarkok királya**

NAJÁD KRÉM
Szépséget, úde fiatalaságot varázsol arcára a **BRÁZAY Najád Krém.** Ára 1 Korona.
Kapható mindenütt és **BRÁZAY KÁLMÁN** czégnél, Budapest, VIII. ker., Baross-utca 43. sz.

Itt a **FARSANG** áll-ábál,
Itt van végre **KARNEVAL** s az is **PALMA** sarkon jár.

rendkívül olcsó, mert kaucsukból készült.

Aranyérem, Wien 1912.
IDEGGYÖNGE FÉRFIAK elgyöngült erejüknek visszatérését elősegítik az **EVATON-TABLETTÁK** által. Kérje az orvos véleménygyűjtelményét. Minta K 4.20, 1/2 kárton K 10, egész kárton K 18. Utánvétellel vagy az összeg előzetes beklüdes ellenében: **St. Markus-Apothek, Wien, Hauptstrasse 130** Főlerakot: Hunaly-gyógyászati Budapest, VII. ker. Erzsébet-körút 56. — **Török József** Budapest, Király-utca 12. sz. — Kapható minden gyógyszerárban.

Valódi Svájci hímzések
közvetlen Svájból vám- és portómentesen házhoz szállítottatnak.
Ruhák Blúzok 11.50 kor-tól kezdve. 3.85 kor-tól kezdve.
Gyermekruhák 5.75 kor-tól kezdve
Legjobb svájci hímzés, batizton, volton, krepónon, vásznon és selyem újdonságokon.
Kérje dívatképeket 197 és hímzés-mintákkal ellátott új mintagyűjtéményünk. Magyar levelezés.
Hímett ruháink varratlanok, azonban endelésre különféle nagyságú mintalapokat szállítunk.
Schweizer & Co. Luzern Svájcz

MATTONI-FELE GIESSHÜBLER természetes égvényes SAVANYÚVIZ

IBACH
ZONGORÁK. HECKENAST GUSZTÁV ZONGORATERMEI BUDAPEST-GIZELLATÉR 2 ALAPITVA 1865-TELEFON 1-69

Kufeke?
A legjobban bevált és sok ezer orvos által ajánlott tápszer egészséges és beteg gyermek számára; nagy tápértékű, elősegíti a csont és izomképződést, szabályozza az emésztést, a használatban olcsó.

Az új „BERSON” gummisarok előnyei:
Rendkívül tartós, kiválóan ruganyos, formája ideális. Bersonművek VII.

EZÜST! DRÁGAKÓ! ÉKSZER! gyári áron beszerzésben:
SÁRGA JÁNOS cs. és kir. udv. szállító, ékszerezés, műtörténeti.
Bpest, IV., Kityó-tér 5.
Érdes évszázados, gramma munkával együtt 12 f. Ezüst tálcák, tálat stb. gramma 15 fill. Ezüst ezüsttálcák, kosarak, szarlatost-állványok stb. gr. ja 16 fill. Előremond új árak! Legújabb árjegyzék ingyen és bérmentve. Vidékre vásárlásból küldés!
Dr. Gaspary & Co. gépgyára Markranstádt, Leipzig mellett. Kérjük gyárunkat meglátogatni. 225. számú árjegyzék ingyen.

Lohr Mária (KRONFUZ)
A főváros első és legnépszerűbb eszkeztető és kárpokok gyárái intézete.
Gyár és főüzlet: **VII., Baross-u. 85.** Telefon: József 2-37.
Fiókok: II. ker., Fő-utca 27. sz. IV. ker., Eszék-út 6. sz. IV., Kossuth-utca 14. V., Harmad-utca 4. sz. VI., Teréz-körút 39. VI., Andrassy-út 18. sz. VIII. ker., József-körút 2.

A MAGYAR KIRÁLYI ÁLLAMVASUTAK TÉLI MENETRENDJE.

Table with columns for departure times (Délután) and arrival times (Délután) for various train routes from Budapest. Includes train numbers, destinations, and departure/arrival times.

Table with columns for arrival times (Délután) and departure times (Délután) for various train routes to Budapest. Includes train numbers, origins, and arrival/departure times.

Advertisement for 'MAGNÁS CIPŐKRÉM' (Magnetic Shoe Cream) featuring an illustration of a man and a child. Text includes 'Mit kiabál?' and 'MAGNÁS CIPŐKRÉM'.

Advertisement for 'ANGLO-ITALONAL' tea, featuring an illustration of a tea set and text describing the product's quality and origin.

Large lottery advertisement for '45 MILLIÓ KORONA' with details on ticket prices, prizes, and drawing dates.

Advertisement for 'MARGIT-CRÉME' featuring a portrait of a woman and text describing the cream's benefits for skin.

Advertisement for 'CHINA EZÜST' (China Silver) featuring an illustration of a woman and text about silverware and tea sets.

Advertisement for 'ERDŐSÍTÉSRE' (Foresting) featuring a logo for 'RETHY BÉLA' and text about land reclamation services.

Advertisement for 'Forradalom!' (Revolution!) featuring an illustration of a factory and text about industrial lighting and heating solutions.

Advertisement for 'FISCHER és Tsa' featuring an illustration of a tree and text about fruit and grape products.

Advertisement for 'Fővárosi Váltóüzlet Társaság ADLER ÉS TÁRSA' featuring text about a stock exchange and company information.

Advertisement for 'Knuth Károly' featuring a portrait of a man and text about engineering and construction services.

Advertisement for 'Altwater' featuring a portrait of a man and text about water supply and engineering services.

Advertisement for 'KÖHÖGÉS' (Cough) featuring a portrait of a man and text about a cough remedy.

Advertisement for 'MAGYARON ELSŐ, LEGNAGYOBB ÉS LEGJOBB HIRNEVŰ ÓRAÜZLETE' featuring an illustration of a watch and text about watchmaking.

Advertisement for 'HIRSCH és FRANK' featuring an illustration of a steam engine and text about industrial machinery.

